

GALAMBOKI MESEVÁR ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2025

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezető	4
1.1.	Programunk specifikumai	5
1.2.	Adatlap	5
1.3.	Óvodánk bemutatása	6
1.4.	Küldetésnyilatkozat	6
2.	Óvodai nevelésünk alapelvei, célkitűzései	7
3.	Gyermekkép, óvodakép	8
3.1.	Gyermekkép	8
3.2.	Óvodakép	9
3.3.	Óvodánk pedagógiai hitvallása	9
4.	Az óvodai nevelés feladatai	10
4.1.	Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési programunk	10
4.2.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	21
4.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	26
5.	Az óvodai élet megszervezésének elvei	30
5.1.	Személyi feltételek	30
5.2.	Tárgyi feltételek	32
6.	Az óvodai élet megszervezése	33
6.1.	Napirend	34
6.2.	Hetirend	36
7.	A program tervezése	36
8.	Az óvoda kapcsolatai	40
9.	Az óvodai élet tevékenységformái	46
9.1.	Játék	46
9.2.	Verselés, mesélés	49
9.3.	Ének, zene, népi játék, tánc	52
9.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	55
9.5.	Mindennapos mozgás	58
9.6.	A külső világ tevékeny megismerése	62
9.7.	Munka jellegű tevékenységek	69
9.8.	Tevékenységekben megvalósuló tanulás	72
9.9.	Hagyományok, ünnepek	74

10. Gyermekvédelmi feladatok ellátása.....	76
11. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás.....	78
12. Differenciálás, inklúzió, integráció	79
12.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációja.....	81
12.2. A migrációs populáció integrációja	85
13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	86
14. Felhasznált irodalom.....	87
15. Érvényességi rendelkezések	90
16. Legitimációs záradék.....	91
A pedagógiai program megvalósításához szükséges a nevelőmunkát segítő játékok és eszközök felsorolása	92

1. Bevezető

„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait. Ő azt hiszi, csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy a játék. Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű, és tevékeny ember váljék belőle” / Varga Domokos /

Pedagógiai programunk újragondolását az Óvodai Nevelés Alapprogram iránymutatása, szellemisége, cél- és feladatrendszere, a módosított nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi. CXCV. törvény, a közneveléssel összefüggő egyes kormányrendeletek, valamint a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságról szóló 316/2012. (XI. 13.) Korm. rendelet, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény és a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény módosításáról, a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról a 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról, valamint a további hatékony munka érdekében a nevelőtestületnek a megvalósítás során felmerült tapasztalatainak beépítése tették szükségessé.

A helyi pedagógiai program a nevelőtestület által elkészített saját program, az elkészítés során figyelembe vettük a gyermekösszetételt, a gyermekeinket körülvevő, felgyorsult, folyamatosan változó világot, mely nagy hatással van rájuk, továbbá a családok szociokulturális hátterét, szülői igényeket, a helyi sajátosságokat is. A családi nevelést kiegészítő, a szülőkkel szorosan együttműködő óvodai programot alkottunk.

A programban hangsúlyos a gyermekközpontúság, a gyermekek tisztelete, kiemelten jelenik meg a játék fontossága, hagyományörzés, az anyanyelvi nevelés továbbá a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésével, fejlesztésével kapcsolatos koncepciónk.

Pedagógiai Programunkban foglaltak az alapja és egyben meghatározója annak a közös értékrendnek, melyet minden dolgozónak követnie kell az intézménybe járó gyermekek sikeres nevelése, fejlesztése érdekében.

Törekedtünk arra, hogy az a fenntartó és a szülők számára az elmúlt évek nevelőmunkájának eredményeit, sikereit összegezzük, továbbá egy jövőt orientáló szakmai képet fogalmazzunk meg.

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását, a lehetséges jövőről való kreatív gondolkodását és a mindennapi tevékenységrendszerünkbe beépítettük a környezettel kapcsolatos értékek felismertetését, megóvásának fontosságát.

Programunkban az egészséges életmód fontos eleme az egészséges táplálkozási szokások, valamint a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása a mindennapi mozgásos tevékenységek által.

Óvodai rendezvényeink a családok közösségi életét is gazdagítják, formálják szemléletüket a szabadidő hasznos eltöltésére.

1.1. Programunk specifikumai

- A mindennapi nevelőmunka során játékba integrált korszerű, cselekvő felfedező, alkotó képességet, kreativitást erősítő tevékenységeket kezdeményezünk projekt módszerrel, melyek keretét az évszakok, az ünnepek, jeles környezetvédelmi napok határozzák meg.
- Programunkban kiemelt szerepet kap a gyermekek élményekre és tapasztalatra építő, azaz tevékenységorientált környezeti nevelése, környezettudatos magatartásminták, értékek és életviteli szokások átadása, átvétele.
- Nagy jelentőséget tulajdonítunk a szülőföld, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményének erősítésére, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeinek megismerésére, szeretetére.
- A játékos mozgásfejlesztésben a láb- és testtartást javító tornát rendszeresen alkalmazzuk.

1.2. Adatlap

Az óvoda neve:	Galamboki Mesevár Óvoda
Az óvoda címe:	8754 Galambok, Somogyi Béla u. 10.
Az óvoda telefonszáma:	93/358489
E-mail:	ovoda@galambok.hu
Honlap:	http://mesevarovoda.galambok.hu/index.html
Az óvoda OM azonosítója:	202227
Az óvoda fenntartója:	Galambok és Zalaszentjakab Községek Önkormányzatának Intézményfenntartó Társulása
A fenntartó székhelye:	8754 Galambok, Ady E. út. 2.
Az alapító okirat szerint:	

Felvehető maximális gyermeklétszám: 75 fő

Óvodai csoportok száma: 3

A program neve: Galamboki Mesevár Óvoda Pedagógiai Programja

1.3. Óvodánk bemutatása

A Galamboki Mesevár Óvoda a település központjában, egy csendes, forgalomtól elzárt, de jól megközelíthető területen helyezkedik el. Az épületet sok fa és füves terület veszi körül, a gyermekek számára az egészséges és biztonságos környezeti feltételek biztosítottak.

Bár az óvoda épülete több mint 100 éves, és eredetileg nem óvodának épült, a felújítások és korszerűsítések következtében jelenlegi komfortfokozata megfelel a követelményeknek.

Az óvodában három csoportszoba található, mely megfelelő az Alapító Okiratban rögzített 75 fő befogadására. Mindegyik csoportszobához tartozik külön öltöző és mosdó, melyek a közelmúltban felújításra kerültek. Jól felszerelt tornaszobánk a mozgás mellett óvodai rendezvények, ünnepélyek helyszíne is egyben. Az óvoda felszereltsége, eszközkészlete köszönhetően az elmúlt évek sikeres pályázatainak, a felajánlásoknak és az óvodai alapítványi bálók bevételének jónak mondható.

Az óvoda udvara tágas, a gyermekek részére biztosítja a játék, levegőzés feltételeit, legnagyobb része füves, árnyékos-napos részek váltakoznak, szervezett mozgástevékenységek, ünnepek, családi programok helyszíne is egyben. Az udvari játékidőt nagyon fontosnak tarjuk, ennek megfelelően az óvoda udvara többféle mozgásra ad lehetőséget a 3-7 éves korosztálynak, a gyermekek kedvence a játszóvár, a négyülékes hinta, óriáscsúszda, fészekhinta. A melegebb időszakra mezítlábas ösvényt alakítottunk ki az udvar árnyas részén mely hozzájárul a gyermekek egészséges fejlődéséhez. A pályázati bevételekből folyamatosan bővítettük játékeszközöket rollerekkel, futóbiciklikkel, motorokkal, ezekhez közlekedési pályát is alakítottunk ki. Mindemellett lehetőségük van a gyerekeknek elmélyült tevékenykedésre, homokozásra, szerepjátékokra is. Játékeszközök maximalisan kielégítik a gyermekek fokozott mozgásigényét.

Közvetlen környezetünk változásainak megfigyelésére, a környezet védelmére, szeretetére nevelésben is nagy szerepe van az udvarnak, és a virágos kertnek. Az udvar rendjének fenntartásában, a virágoskert gondozásában az ide járó gyermekek is részt vesznek.

Kiemelt figyelmet fordítunk az udvaron a biztonságos játéklehetőség megteremtésére.

1.4. Küldetésnyilatkozat

Olyan óvodát szeretnénk, ahol a nyugodt, érzelem gazdag, inspiráló légkör és a tartalmas együttes munka eredményeképpen az intézmény dolgozói és a gyermekek is jól érzik magukat.

Szeretnénk, ha a gyermekek számára a magas szakmai felkészültséggel, széles látókörral rendelkező, folyamatosan fejlődni képes óvodapedagógusaink a pedagógiai munkát segítőkkel együtt megteremtenék a gyermeki személyiséget tisztelő, egyenlő esélyek elvén működő, biztonságot nyújtó óvodai környezetet, a gyermekek olyan jellemvonásait erősítenék, mellyel megalapoznák az élethosszig tartó tanulás igényét, és amelyek által a gyermeknek helyes énképe és önértékelése alakul ki.

Fontos, hogy a 3–7 éves korosztállyal kapcsolatos szakmai tudásunk birtokában a családi nevelést kiegészítve az óvodában is biztosítsuk a fejlődés optimális feltételeit, segítsük, támogassuk a szülőket, nehézségeik megoldásában partnereik legyünk.

Óvodánk legfontosabb feladata a jövőben is, hogy az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével segítse az óvodás gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség, tehetség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, együttműködő készségük és akaratuk fejlesztését.

2. Óvodai nevelésünk alapelvei, célkitűzései

Az óvodai nevelés szakasza a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi. Pedagógiai programunk a családi nevelés kiegészítője. Célunk a családok aktív bevonása az óvodai nevelőmunkába, melynek kereteit rendezvényeink adják.

Szeretetteljes, családias, biztonságot adó, tevékeny, élményekben gazdag óvodai élet megteremtésére törekszünk, melyben biztosítjuk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását.

Az óvodai nevelés rendszerében elsődleges a játék (a szabad és kreatív játék), valamint a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, mely áthatja a gyermekek egyéb tevékenységeit. Célunk, hogy nevelésünk hatására a gyermekek önmagukhoz képest fejlődjenek, kreativitásuk és tehetségük szabadon kibontakozzon.

Fontosnak tartjuk, hogy a cselekvő, felfedező tevékenységeken keresztül a gyermekek életkoruknak megfelelő ismereteket, tapasztalatokat szerezzenek és értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitásuk fejlődjön.

Célunk, hogy leljenek örömet a felfedezésben, az ismeretszerzésben, szeressék és védjék a természetet, vegyék észre és csodálkozzanak rá mindenütt a szépre. Már egészen kicsi koruktól kezdve önállóságra szoktatjuk a gyermekeket, és ezzel megadjuk nekik az “ezt is tudom” örömezt, és elősegítjük önbizalmuk fejlődését.

Óvodánkban fontosnak tartjuk, hogy pedagógusaink példamutató magatartással és a megfelelő környezet kialakításával biztosítsák az egészséges életvitelt, a környezettudatos magatartást, a gyermekek, erkölcsi, közösségi nevelését, szocializációját, képességeik fejlesztését, érzelmi világuk gazdagítását, a szép iránti vonzalmuk kialakítását.

Célunk olyan harmonikus gyermekközösség kialakítása, amelyet egymás elfogadása, kölcsönös megértése, tisztelete és szeretete hat át.

3. Gyermekkép, óvodakép

3.1. Gyermekkép

Óvodai nevelésünk abból a tényből indul ki, hogy az ember, mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés és a környezeti hatások egyaránt befolyásolják. Éppen ezért a gyermeknek életkoronként, (életkori szakaszonként) és egyénenként is változó testi, lelki szükségleteit elégítjük ki óvodánkban.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg, a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.

Engem ne emeljen a magasba senki, ha nem tud addig tartani, míg tényleg megnövök. Guggoljon ide mellém, ki nem csak hallani, de érteni akar, hogy közel legyen a szívdobogásunk. /Birtalan Ferenc: Míg megnövök/

Nevelőtestületünk hitvallása szorosan kapcsolódik a fenti idézethez. Gyermekközpontú óvodai nevelésünkben:

- **törekszünk** a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatására,
- **mindent megteszünk** helyes mintaadással, szabálykövetítéssel és beszélő környezettel az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása érdekében,
- **lehetővé tesszük**, hogy bátran mondják el véleményüket, bizalommal és tisztelettel forduljanak társaikhoz és az őket körülvevő felnőttekhez,
- **biztosítjuk**, hogy sokféle közvetlen tapasztalatot, élményt szerezzenek, amelyek hozzájárulnak harmonikus testi, szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz, mely elősegíti, hogy az iskolai életmódra alkalmassá váljanak,
- **fontos feladatunknak tekintjük**, hogy az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés terén megfelelő szokásokkal, környezettudatos szokás-és normarendszerrel ismerkedjenek meg,
- **kiemelt célunknak tartjuk**, hogy az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközét, a játékot a gyermekek fejlesztésének szolgálatába állítsuk, hogy ezáltal az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé váljon,
- **elkötelezetten segítjük** a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret engedünk önkifejező törekvéseinek
- **garantáljuk**, hogy óvodás éveikben megismerik és ápolják mindazokat a hagyományokat, ünnepeket, melyekről óvodánkban megemlékezünk (nemzeti ünnepek, évszakokhoz fűződő hagyományos ünnepek, óvodánk által kialakított hagyományok, jeles környezetvédelmi napok)

- **felelősséget vállalunk**, hogy minden gyermek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és esetleges meglévő hátrányai csökkenjenek.

Mivel az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért biztosítjuk, hogy a gyermeki tevékenység a teljes nevelési időben érvényesülhessen.

Óvodai nevelésünk alapelve, hogy nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

3.2. Óvodakép

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik (esetenként 2,5) életévétől az iskolába lépésig.

Intézményünk pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Arra törekszünk, hogy gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének szem előtt tartásával, elősegítsük a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, és értelmi érettség kialakulását. Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek számára az adott életszakaszban megtaláljuk a számára leginkább megfelelő, optimális fejlődési feltételeket, megismerjék szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetüket, olyan tapasztalatokat szerezzenek, melyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz nélkülözhetetlenek.

Élményekkel teli, gazdag tevékenységet biztosítva, a játék elsődlegességét figyelembe véve alakítjuk a gyermekek mindennapjait, ügyelve arra, hogy óvodánk légköre sugározza a szeretetteljes bánásmódot és az otthon érzetét, tükrözze a harmóniát, az egységet és az esztétikumot.

Nagy hangsúlyt fektetünk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esélyegyenlőségének növelésére, a hátrányok csökkentésére, egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztésre, tehetséggondozásra.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeink óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, átörökítését, a nyelvi nevelést, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

3.3. Óvodánk pedagógiai hitvallása

Hisszük és valljuk:

„Csak boldog gyermekből lehet boldog felnőtt” /Kodály Zoltán/

Ezért az óvodai élet középpontjába a gyermekeket, a folyamatos fejlődés iránti elkötelezettséget vállaló óvodapedagógusokat, és nevelő-oktató munkát segítő alkalmazottakat, valamint a pedagógiai minőséget állítjuk.

4. Az óvodai nevelés feladatai

4.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési programunk

Óvodánkban a mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek, egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra. Így az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír - tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítására.

Célunk:

- A gyermekek egészséges életvitel igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése, testi-lelki harmónia megteremtése életkoruknak megfelelően.
- Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
- A tárgyi környezet alakításával és a pedagógiai tevékenységrendszer tudatos megszervezésével segítjük a gyermekek környezet- és egészségtudatos magatartásának kialakulását.

Feladataink:

- A szülők szemléletének alakításával a helyes testápolási szokások valamint az időjáráshoz igazodó öltözködési szokások kialakítása, az étkezés higiéniajának megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával a szülővel együttműködve, speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Az optimális, a gyermek életkorának megfelelő óvodai életritmus kialakításánál figyelembe vesszük a családi szokásokat, különös tekintettel a roma családokra. Óvodánkban kiemelt feladatunk a családi szocializáció és az ehhez fűződő magatartás megismerése, megértése, elfogadása és annak kiegészítése a társadalmi elvárásoknak megfelelően. Csak azoknak a családban elsajátított szokásoknak a megváltoztatására, áthangolására vállalkozhat az óvoda, amelyik a gyermek egészségét, személyiségének fejlődését jobban szolgálja. Folyamatosan kommunikálunk a szülőkkel és keressük azokat a megoldási módokat, amelyekkel segíteni tudjuk a családokat annak érdekében, hogy megismerjék az egészséges életvitel szokásait.
- Az egészséges életmód alakítása érdekében a védőnő közreműködésével egészségprojekteket, a szülők hozzájárulásával gyümölcsnapokat tartunk.

- Az életvezetési készségek fejlesztése érdekében az egész óvodai élet során törekedni kell a döntéshozatali képesség, kreatív gondolkodás, kommunikáció, önismeret, érzelmek kezelése, probléma megoldás, kritikus gondolkodás valamint az empátia fejlesztésére.

Az egészségfejlesztés területei:

- a) egészséges táplálkozás
- b) személyi higiéné
- c) mindennapos mozgás, testmozgás
- d) testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- e) a bántalmazás, erőszak megelőzése
- f) baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

a) Egészséges táplálkozás:

Alapelvek:

- Az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja.
- Az óvodás gyermek az ébrenlétének nagy részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük háromnegyed részét az óvodában kapják. Ezért fontos, hogy a gyermekek étrendje kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen.
- Az óvodai étkeztetés napjainkban – minden igyekezet ellenére – sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon, de szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.
- A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania.
- Egészségtudatos magatartás kialakítása: zöldség-gyümölcsfogyasztás (a gyermekek kedveljék a zöldséget, gyümölcsöt).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az étkezési szokásokat úgy alakítsa, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon.

- Csak akkor ülnek le a gyerekek, ha az étel az asztalon van.
- Tartsa tiszteletben a gyerekek étkezési tempóját.
- A tízórai, és az uzsonna folyamatosságának biztosítása érdekében, minden korcsoportban segítse elő az önkiszolgálást.
- Teremtse meg a kulturált étkezés feltételeit, alakítsa ki a helyes étkezési szokásokat, szabályokat.
- Kedveltesse meg az új ízeket, intenzív rágásra ösztönözzön. Folyamatosan biztosítsa a folyadékot.
- Az ebédeltetés során kiscsoportban segítse elő az önkiszolgáló tevékenységet, és középső-és nagycsoportban a naposi munkát.
- Az önálló ételmerítésre és a folyadék töltésre fokozatosan szoktassa rá a gyerekeket.
- Az étkezés utáni szalvéta használatot alakítsa ki a csoportjában.
- Adjon lehetőséget az étkezések alatti csendes beszélgetésre.
- Az evőeszközök használatánál vegye figyelembe a gyerekek életkorát, egyéni képességeit.
- Heti egy alkalommal szervezzen gyümölcs- vagy zöldségnapot a szülők bevonásával.
- Biztosítsa a speciális étkezési igényű gyermekek számára a különleges étrendet.
- Adjon tanácsot, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Kerüljék a családi étkezés során az egészségtelen ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Csökkentsék, vagy hagyják el az étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartalmú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi, barna kenyér.
- Óvodai napirend keretében ismertessék meg az óvodapedagógusok a dajkákkal együttműködve a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel. Az étkezést tegyék örömtelivé, teremtsenek jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsolják be a napi programba az egészségfejlesztő programot (projektek), játékos alkalmat teremtsenek arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés zöldségekből, gyümölcsökből – kóstolgatás).
- A nevelési év során legalább 2 alkalommal kerüljön sor az egészséges táplálkozást népszerűsítő szervezett tevékenységre. Ennek során a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóbbá a gyermekek részére.

- Az étkezések során előforduló minden féle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek. Beszélgessenek a tej fontosságáról, miért fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

b) Személyi higiéné

Alapelvek

- A testápolás a gyerekek tisztaság igényének kialakítását szolgálja. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában.
- Az óvodapedagógus, az óvodai felvétel után készítsen a gyermekről anamnézist, ezzel elindítja a gyermek megismerésének folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz teremtsen meg a feltételeket, többek között elegendő időt, nyugodt, türelmes légkört, hogy a gyermek fokozatosan, önállóan végezhesse ezeket a teendőket.
- Tervezze meg, alakítsa ki a különböző testápolási folyamatok technikáját, a műveletek sorrendiségét, az eszközök használatát gyakoroltassa be, a kialakult szokásokat szilárdítsa meg, a műveletek sorrendjét automatizálja.
- Az elfogadás (beszoktatás) ideje alatt minden gyermekkel ismertesse meg a testápolási teendőket, tevélegesen nyújtson segítséget, hogy a gyermekek megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét, s közben a műveletek során beszélgessen a gyermekekkel a bensőséges kapcsolat kialakítása érdekében.
- Figyelmeztesse a gyermekeket a saját személyes eszközök használatára /pohár, fogkefe, fésű/.
- Biztosítsa a WC-zés lehetőségét a nap bármely szakában, a dajka és az óvodapedagógus nyújtson segítséget a WC rendeltetésszerű használatában, mely nemenként eltérő lehet.
- A fogmosás igényének kialakítását az óvodába lépéstől kezdje meg, amely gyermekek sohasem használtak fogkefét, azokkal fokozatosan vezesse be a fogkefe használatát, eleinte csak szájöblítést végezzenek. Fogmosásra ebéd után kerüljön sor, ügyeljen arra, hogy a gyermekek megfelelően és alaposan mossanak fogat.
- A mosdóban elvárt viselkedés szabályaira a balesetek elkerülése érdekében folyamatosan figyelmeztesse a gyermekeket.
- A környezettudatos szemlélet kialakítása érdekében ügyeljen a takarékosagra, ezért mindentől csak a szükséges mennyiséget használják /WC papír, víz, szappan, fogkrém, zsebkendő, stb./
- A helyes orrfúvás és zsebkendőhasználat kialakulását segítse elő, elérhető helyen biztosítsa a zsebkendőt a csoportszobában.

- Esetenként a gyermek gondozatlanságát, ápolatlanságát bizalmasan beszélje meg a szülővel, tapintatosan tanácsokkal, ötletekkel segítse őket.
- Fejzetvesség esetén azonnal intézkedjen a kezelésről a dajka, szükség esetén védőnő bevonásával.
- A testápolás hangsúlyozása érdekében évente több alkalommal szervezze meg a védőnő által elvégzendő tisztasági vizsgálatot a gyermekeknél.

Az öltözködéssel, ruházattal kapcsolatos óvodai szokások

- A csoportszobai játékhoz kényelmes benti ruhát és váltócipőt /nem papucs/ viseljenek, az udvari játékhoz az időjárásnak megfelelő, udvari játékra alkalmas ruhát, cipőt.
- Minden gyereknek legyen váltóruhája a zsákjában. A megfelelő ruházat biztosítását ruhagyűjtéssel-adományozással segítjük.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során az óvodapedagógus a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására tegyen javaslatot. (műszálas anyagok kerülése, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása).
- A mindennapos mozgáshoz legyen a mozgásnak megfelelő váltó ruházatuk. /tornacipő, zokni, trikó vagy póló, rövidnadrág, stb./
- Ünnepeken, ünnepélyeken viseljenek alkalomhoz illő ruházatot.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára igény szerint biztosítjuk a tornafelszerelést, ha szükséges ünneplő ruhát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Alakítsa ki már óvodába lépéstől kezdve a helyes öltözködési szokásokat, a váltóruha és a megfelelő ruházat biztosításához kérje a szülők segítségét.
- Tartsa szem előtt az időjárásnak megfelelő öltözködést, figyelmeztessen a túl- illetve alulöltöztetés veszélyeire.
- Tárjon fel összefüggéseket /évszakonként/ a gyermekek számára az időjárás és az öltözködés között.
- Az öltözködés folyamatában fokozatosan szoktassa a gyermekeket az önállóságra, tartsa szem előtt a gyerekek életkori sajátosságait, csak annyit segítsen, amennyit a gyerekek igényelnek.
- Biztosítson elegendő időt az öltözködésben a gyermekek eltérő igényei szerint.
- Ügyeljen a helyes sorrend kialakítására, majd a betartására is, annak érdekében, hogy automatikussá válják.

- Juttassa sikerélményhez a kevésbé önálló gyermekeket az önállóságra ösztönzés és gyakorlás által, fokozza ügyességüket.
- Mutasson példát a gyerekek ruhadarabjainak összehajtogatásával, elrendezésével és ezt várja el a gyerekektől is. Ösztönözze a gyermekeket a ruhájuk, cipőjük esztétikus elhelyezésére.
- Szoktassa a gyerekeket a ruhák, cipők megóvására, tisztántartására.
- Nagycsoportosoknál érje el, hogy hőérzetüknek megfelelően önállóan alakítsák és változtassák öltözetüket.
- Fordítson figyelmet arra, hogy minél több gyermek sajátítsa el a cipőkötés technikáját iskolakezdésig.

A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, amit lefekvés előtt alapos szellőztetéssel biztosítson.
- Tegye lehetővé a nyugodt pihenéshez az otthonról hozott, vagy az óvodában választott puha tárgyat, cumit.
- Elalvás előtt mesével, dalokkal nyugtassa a gyermekeket.
- A pihenés, alvás alatti nyugalmat mindvégig tartsa fenn.
- Az alvás ideje alatt mindvégig tartózkodjon felnőtt a csoportban.
- Tegye lehetővé, hogy a nagycsoportos gyermekek a számukra elegendő idejű pihenés után felkelhessenek, s csendes tevékenységet folytathassanak.
- A nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük őket a kisiskolás napirend szerinti életre.

Egészséges és biztonságos környezet biztosítása, környezettudatos magatartás megalapozásának alapelvei:

- A gyermekek egészséges életmódjának szintjét befolyásolja az óvoda feltételrendszere.
- A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, és a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos.
- Az egészséges környezet érdekében fontos a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiéniai szabályok betartatása a gyermekekkel.
- Óvodánk helyiségeinek kialakítása a gyermekek egészséges életmódját szolgálja.
- A csoportszobák és az egyéb foglalkoztató helyiségek esztétikus, nyugtató hatású díszítése adja a megfelelő környezetet a harmonikus személyiségfejlesztéshez.

- Az óvodánk udvarán minden gyermek biztonságosan használhatja a mozgásfejlesztő játékokat.
- A gyermekek szabadtéri tevékenységei alatt is mindig gondoskodunk megfelelő mennyiségű ivóvízről.
- Az óvoda helyiségein tükröződik az óvodapedagógusok és dajkák esztétikai kultúrája. Ízléses, természetes anyagokból készült díszekkel történik a helyiségek dekorálása.
- A csoportszobák belső terét úgy alakítjuk ki, hogy a különböző tevékenységeknek legyen állandó helye, úgynevezett „kuckókat” képeztünk, melyek lehetőséget adnak a mikro-csoportos elmélyült játékokra és változatos tevékenységekre.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A környezettudatos magatartás kialakítása érdekében elsődleges feladatunk a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása.
- Pozitív mintát nyújtson a környezettudatos magatartásra, ökológiai szemléletformálásra.
- Ügyeljen a biztonságos környezet kialakítására a gyermekek fejlettségéhez, szükségleteihez és testméreteikhez igazodva a csoportszobában, öltözőben, mosdóban, egyéb helyiségekben és az udvaron.
- Olyan pedagógiai folyamat kialakítása, amely elősegíti és megalapozza a gyermekek környezettudatos magatartását, életvitelét, életmódját.
- A tevékenységek tervezése és megvalósítása során az újrahasznosítás kiemelt szerepet töltsön be.
- Törekedjen a kreativitást elősegítő, újrahasznosított anyagokból készülő játékeszközök, a környezettudatos szemlélet kialakulását segítő játékok folyamatos bővítésére.
- Törekedjen a csoportszoba praktikus elrendezésére, a megfelelő játékok kiválasztására a balesetek elkerülése végett.
- A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezelje, szükség esetén kezdeményezze javítását, cseréjét, a törött, sérült, éles, hegyes játékokat távolítsa el a csoportból és az udvarról.
- A természetes világítás felhasználása céljából olyan függönnyt használjon, ami biztosítja a természetes fényt.
- Figyeljen a megváltozott időjárási körülményekre az udvari játékok használata során /vizes, csúszós mászóka, körforgó, csúszda, stb./
- Minden negyedévben ismertesse az óvó-védő intézkedéseket a gyermekekkel a balesetek megelőzése érdekében.

- A gyermekek bevonásával vigyázzon az udvar rendjére, ültessenek együtt sokféle virágot, hívja fel a gyermekek figyelmét a növényvédelemre.
- Hívja fel a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, magatartási szabályokra.
- Gondoskodjon az egészséges környezet kialakításáról a higiéniai szabályok betartásával.
- Naponta többszöri szellőztetéssel biztosítsa a levegőcserét a gyermekek által használt helyiségekben.
- Az öltözők berendezése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. A szülők részére legyen esztétikus tájékoztatótábla, valamint a gyermekmunkák elhelyezését biztosító tábla.

Egészségnevelési programok, tevékenységek

- Mindennapos szervezett mozgás az udvaron (szabad levegőn való mozgás megszerettetése).
- Gyümölcsnapok szervezése hetente (gyümölcsök megkedveltetése, vitaminforrás biztosítása).
- Őszi egészségprojekt (egészséges táplálkozás fontosságának kiemelése, hangsúlyozása).
- Erdei kirándulás (túraútvonal megismertetése, szabad levegőn való mozgás megkedveltetése).
- Családi délutánon mozgásos tevékenységek szervezése (mozgás megszerettetése, szülők számára szemléletformálás).
- Védőnői előadás szervezése (egészséges táplálkozás fontosságának hangsúlyozása, ismeretnyújtás táplálékpiramissal).
- Tavaszi egészségprojekt (napi tisztálkodás és rendszeres fogmosás fontosságának kiemelése az egészségmegőrzésben).
- Séták szervezése egyre hosszabb távon (a gyermekek állóképességének, edzettségének növelése).
- Védőnői előadás szervezése (nagy méretű fogsor makett segítségével a helyes fogmosás elsajátításának segítése).
- Gyermeknapon programon mozgásos tevékenységek szervezése (mozgás megszerettetése, szülők számára szemléletformálás).

- Kihívás napi örömmozgás (kedvet teremtünk a mozgáshoz és az egészséges életmódhoz).
- Nyári időszakban mezítlábas ösvény rendszeres használata.
- Só homokozó használata a csoportokban (himalaya só pozitív hatásainak kihasználása a légúti megbetegedések megelőzése, immunrendszer erősítése céljából).
- Diffuzor használata aromaterápiás illóolajokkal: erdei fenyő, citrusfélék, eukaliptusz (levegőtisztítás, levegőfertőtlenítés megfázásos időszakban).
- Galamboki füvesasszony előadásának megszervezése (szülők számára szemléletformálás a természetes gyógymódokkal kapcsolatban).

c) Mindennapos mozgás, testmozgás:

Alapelv:

A mindennapi mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek, kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megfelelő szervezeti és időkereteket biztosítson az elegendő mozgás kielégítésére, minden gyermek számára.
- Tegye lehetővé, hogy a gyerekek az egyéni tempójuknak megfelelően, sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat.
- Alakítsa úgy a környezetet, hogy a gyerekeket motiválja a mozgásos tevékenységek végzésére, ehhez biztosítsa a feltételeket.
- Rendszeres kirándulásokkal, természetjárásokkal is a szabad levegőn való aktív mozgást segítse elő.
- Szervezzen mozgásos tevékenységeket minden nap, megtervezve a helyet, időt, építsen be prevenciós, korrekciós testi nevelési feladatokat figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.
- A gyermekek egészséges életmódját a változatos egészségfejlesztő testmozgással biztosítja.

d) Testi és lelki egészség védelme, fejlesztése, megőrzése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelv:

Célunk a gyermekek egészségének megőrzése, ellenálló képességének fokozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló betegségek /asztma, allergia stb./ figyelemmel kísérése, az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtése.
- Nagy hangsúlyt helyezzen a higiénias szabályok betartására: környezet tisztántartására (szükség szerint fertőtlenítés). Problémát jelent a fejtetvesség, szükséges a hetenkénti ellenőrzés.
- Figyeljen arra, hogy betegségből felgyógyult gyermeket csak orvosi igazolással hozza a szülő óvodába.
- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek a lehető legtöbb időt töltsék a szabadban.
- A légfürdőzés lehetőségeit időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) az őszi- téli időszakban is alkalmazza, megfelelő ruházat és változatos mozgástevékenységek biztosításával.
- A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építse. (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak).
- Önmaguk és társaik testi épségének megóvására nevelje a gyermekeket.
- Évi rendszerességgel kerül sor védőnői- fogorvosi szűrésekre, a szakemberek javaslatai alapján hívja fel a szülők figyelmét azokra az eltérésekre, melyek kezelést, szakorvosi vizsgálatot igényelnek.
- A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, negyedévenként testsúly, testmagasság méréssel segítjük az egyéni sajátosságok feltárásait. Az óvodapedagógus a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégték ki szükségleteiket.

A gyermekek testi épségének védelme és a baleset megelőzése magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását.

Alapelv:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének, mivel modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

Óvodai dohányzás megelőzési program megvalósítása

- Az Óvodai Dohányzás Prevenció Program egyedülálló módszerei és eszköztára segítségével formálni a gyermekek jelenlegi és későbbi egészségmagatartását.

Szabad beszélgetések:

- A beszélgetés kezdeményezheti pedagógus, vagy gyermek is valamely aktuális élménye alapján.
- Alapelv az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás, szabad mozgás, jókedv stb. értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, áruházak levegője, utazás tömegközlekedési járművön, vendéglők külső képe, utcai porképződés, otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakás levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémények füstje, füstmérgező balesetek, a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek összefoglalása a dohányzás ártalmairól: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor, és a szív munkáját, másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják, kellemetlen a füstös levegőjú teremben tartózkodni, védekezés – szellőztetés, helyisége elkerülése, felnőtt megkérése a dohányzás mellőzésére.
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni, segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni, - mit kell tenni ezért, mit kell elkerülni.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Ismerik a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásait, tisztában vannak a dohányzás, mint szenvedélybetegség egészségre gyakorolt káros hatásaival.
- Ismerik az egészségmegőrzés, az egészséges táplálkozás, a mozgás és a testápolás ok-okozati összefüggéseit.
- Ismernek egészséges, a szervezetükre kedvezően ható táplálékokat.

e) Bántalmazás, erőszak megelőzése

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön:

- A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére.
- Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.
- A kisgyermeket minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatos élménytől meg kell védeni. Felhívjuk a szülők figyelmét a TV és az internet ilyen irányú káros hatására. Segítséget nyújtunk a családoknak a TV-nézés és az internet használat szokásainak kialakításához.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, megfelelően és alaposan mosnak fogat, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják orrfújásnál, köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Önállóan öltöznek
- Ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Kedvelik és igénylik a mozgásos játékokat.
- Szívesen, örömmel tartózkodnak a szabadban.
- Ügyelnek egymás testi épségére.
- Az egészségfejlesztés-és egészségmegőrzés szempontjait, alapjait ismerik.
- Kedvelik a zöldségeket, gyümölcsöket.

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés***Célunk:***

- Elősegíteni a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret engedni önkifejező törekvéseinek.
- A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.
- A különbözőség tiszteletben tartásával, egymás kultúrájának és szokásainak megismertetésével alakuljon ki, erősödjön a gyermekek identitása.
- A gyermekek szűkebb és tágabb környezetének megismertetésével a hazaszeretet érzelmi megalapozása.

Feladatunk:

- A gyermekek érzelmi életének gazdagítása, az érzelmi állapot tartósságának fokozása, valamint az érzelmek felett való uralkodás képességének megerősítése.

- Az emberi pozitív személyiségjegyek tudatosítása, az óvoda valamennyi alkalmazottjának modellértékű viselkedése. A negatív személyiségjegyek feltárása és azok megítélése, elítélése.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos- és halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek megsegítése, szükség esetén megfelelő szakemberhez irányítása.
- A gyermekek nyitottságára építve segítjük, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, emberi környezetben a szépre és jóra, mindazok megbecsülésére.

Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes családi légkör megteremtése

Célunk:

- Első és a legfontosabb az érzelmi biztonság, az otthonosság, derűs szeretetteljes légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig. Családias légkörben kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt.
- A gyermekek nevelése egyénre szabott szokás- és szabályalakítással, az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Programunk megvalósításának fontos feltétele, hogy az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, egymás közötti kapcsolatát pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Az óvodapedagógus és a dajka kiegészíti az anya szerepét, empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakítson ki a gyermekekkel.

A jó közérzet növeli a biztonságérzetét, nyitottabbá teszi a gyerekeket a társak felé, a szeretett felnőtt mintája követésre ösztönöz.

Az első találkozás az óvodával szinte minden gyerek esetében alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő viszonyát. Már a beiratkozás előtt lehetővé tesszük, hogy a szülők és gyermekek betekintést nyerjenek az óvoda életébe. Meghívót kapnak a Mikulás ünnepélyre, az Ovicsalगतó és a gyermeknapi rendezvényünkre. Beíratáskor felajánljuk a szülőknek, hogy a nyár folyamán ellátogathatnak az óvodába, együtt játszhatnak, ismerkedhetnek az óvodával, az óvodásokkal, az ott dolgozó felnőttekkel, az óvodapedagógusok pedig otthon látogatják meg őket.

Alapelvünk, hogy a gyermeket annak elfogadására, megértésére neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Fontosnak tartjuk, a szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának,

önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozását, önértékelési képességének fejlesztését.

Az elfogadás (beszoktatás) nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést kíván, lehetséges formái:

- anyával együtt, fokozatos beszoktatás,
- anya nélküli fokozatos beszoktatás,
- átmenet nélküli beszoktatás.

A szülők maga dönthetik el, melyik beszoktatási formát választják, de természetesen, ha igénylik, tanáccsal segítjük őket. Az új gyerekek behozhatják a kedvenc játékukat, tárgyukat az óvodába. Megbeszéljük a szülőkkel, hogy az első napokban lehetőség szerint minél hamarabb vigyék el a gyerekeket. Lefekvéskor különösen gyöngédségre van szükségük, simogatással, dúdolással igyekszünk őket megnyugtatni. Egyszerű, érthető utasításokkal vezetjük be őket az óvoda rendjébe, ölbeli játékkal, mondókával igyekszünk oldani a feszültséget. Részben osztott csoportban a nagyobb gyermekek segíthetik a beszoktatást.

Már az elfogadás (beszoktatás) ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel játékosan gyakoroltat az óvodapedagógus, dajka, a gyermekek egyéni képességét, tempóját figyelembe véve.

Ebben az időszakban kiemelt szerepet kap a gyermekkel való közvetlen kapcsolat, a gondozás közbeni meghitt, személyes, testközeleli együttlét.

Minden gyermek esetében különösen fontos a megértés, az elfogadás, az előítélet-mentesség. A nap minden percében érezzék, a velük foglalkozó felnőtt elfogadta őket. Akit megismernek, elfogadnak, ahhoz végérvényesen ragaszkodnak, nemcsak a gyerekek, hanem a szülők, illetve a tágabb család is. Óvodánk mentes az előítéletektől. Bátorítjuk a szülőket, hogy kérdezzenek bátran, ismerjék meg az óvoda szokásait, egész életét. Tudja meg miért fontos az óvoda napirendje, amely a gyermek fejlődő szervezetéhez, belső ritmusához alkalmazkodik.

Pozitív érzelmi töltésű társas kapcsolatok kialakítása

Célunk:

A gyermekek legyenek képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban, törekedjenek az autonómiára, szociálisan elfogadható módon fejezzék ki magukat.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége.

Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója s egyben társa a gyermeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. Az óvodapedagógus próbálja megérteni, elsősorban érzelmileg a gyermeket, keresse meg jó tulajdonságait, pozitív vonásait, megnyilvánulásait, ezzel megkezdődhet a jó kapcsolat megalapozása, amibe megkapaszkodva megkezdheti a jó irányba fordítást. A csoportban általában az a viselkedés terjed, amit az óvodapedagógus figyelmével kitüntet, amit akarva, akaratlanul középpontba állít.

Az agresszív gyermek ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedésmódot szándékosan mellőzni kell.

Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák és tulajdonságok csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermekek állandóan gyakorolják a társaikat figyelembevevő magatartásmódot, felépítjük az ennek megfelelő magatartást, korlátokat. Ezeket úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

Az óvodapedagógus feladata, felelőssége, a gyerekekkel megismertetni, elfogadtatni azokat az elvárásokat, amelyek eltérnek az otthoniaktól, de teljesítésük elengedhetetlen a közösségi élet és tevékenység szempontjából.

Az óvodapedagógus szükség esetén speciális szakemberek bevonását kezdeményezheti, különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében.

Bevonhatja a gyerekeket a szabályok kialakításába, önmaguk fejlesztésébe.

Ügyeljen arra, hogy minden tevékenység elvégzésére megfelelő időt és helyet biztosítson. Ugyanakkor jelölje meg a pontos határokat is. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be következményeket. Ugyanakkor adjon lehetőséget a javításhoz, kiemelt nevelő hatású lehet a „megelőlegezett bizalom”. Az értelmes fegyelem a csoport életének biztonságát, nyugalmit biztosítja, mélyíti az összetartozás élményét.

Az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek a gyerekek között baráti kapcsolatokat, baráti csoportokat hoznak létre. Az óvodapedagógus támogassa ezeket, biztosítsa, hogy minél több időt tölthessenek együtt, biztosítson lehetőséget együttműködésre. Eközben a gyerek társai közt vállalt szerepét a többiek segítségével teljesíti, ha szükséges, lemond saját elgondolásairól. Ezen interakciók közben a gyermek „én-képe” erősödik, megtanulja figyelembe venni „a másikat”, a szocializációja felgyorsul. Konfliktushelyzeteiket egyre inkább képesek egymás között igazságosan elrendezni. /Ha elkerülhető, ne szóljunk bele konfliktusaikba./

A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt. Az ismétlődő közös örömteli tevékenység lassan a csoport hagyományrendszerébe épül, s növeli az összetartozás élményét.

Erkölcsi normák megalapozása az óvodáskorban

- Programunk alapja, hogy nem csak, hogy el kell viselni a „másságot”, de együtt élünk a sokszínűséggel, sőt örülünk a többértékűségből fakadó színes életlehetőségeknek. Ez pedig nem más, mint az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése azon a szinten, amely szinten egy csoport (esetünkben egy gyerekcsoport) együtt kell, hogy éljen napi több órán át. Nem célunk az eltérő értékek összemosása, egyesítése, nem célunk az „egyformásítás”, de célunk az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játéokra) készítő légkör kialakítása.
- Véleményünk szerint csak az az óvodai csoport válhat közösséggé, amelyikben minden egyes gyermek önmagában biztos, önálló és mindenkinek vállalható szerepet tölt be. Egyént nevelünk tehát, de az egyén érdekei csak a „másik” összefüggésében ér valamit, csak a többiekkel való relációjában válik jelentőssé. A „mi-tudatban” benne van „én-tudat” is, az „én-tudat” pedig, adott esetben, „mi-tudattá” alakulhat.

- Nevelésünk szerint a szokásrend kialakítása, és az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja. Az egyes szokások, együttélési normák „betartatása” tehát nem azonos időben zajlik az azonos életkorú gyerekeknél sem, viszont az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell, hogy legyen. A „kettős mérce” eleve ellentmond az erkölcsnek. Ezért pl. mindenképpen fel kell venni a szemetet a földről, mindenképpen segíteni kell, ha valaki elesik, stb. A differenciálás tehát abban nyilvánul meg, hogy kitől, milyen szinten várjuk el ezeket a cselekedeteket. Véleményünk szerint az egyes reakciók megerősítése, illetve a sajnálkozás, ha az adekvát cselekvés elmarad, segítheti és meggyorsíthatja a belsővé válást. Véleményünk szerint az igazán hatékony dicséret a megelégedés, az öröm és sosem a tárgyi jutalom, mint ahogy a szokások elmaradásánál vagy be nem tartásánál sem jó, ha büntetést kapnak a gyerekek. A többiek, a gyerekcsoport tagjai amúgy is kifejezik az egyes cselekedetekhez való viszonyukat, ami szintén a pozitív vagy negatív megerősítés egy szocializált formája, és ez az állapot már maga a közösségi érzés állapota.
- Nevelésfilozófiánk szerint ebben az életkorban elegendő, ha az erkölcsiség az egymásra figyelésben, az együttműködésben, segítségadásban megnyilvánul, illetve néhány együttélési szabály betartásában. (köszönés, játékeszközök helyrerakása, stb.) A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, áthatja magát a gyermeki életet.
- Ebben a teljesítményközpontú, elanyagiasodott és individualizált világunkban fontosnak tartjuk a gyerekek erkölcsi fejlődésének elősegítését, hogy egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre neveljük a gyermekeket.

Az értékelés és jutalmazás:

Cél: A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Előmozdítsa a gyermek, tanuló erkölcsi fejlődését, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására,
- Az értékelést fontos személyiség és közösségalkító tényezőként alkalmazza. Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíti leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat.
- A gyermekek átfogó értékelését (oviKRÉTA, gyermekportfólió) az óvodapedagógusok elvégzik évente két alkalommal, megfigyeléseiket rögzítik a gyermekeként vezetett gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentációban. Elsődleges mérőeszköz a tudatos megfigyelés, a gyermeki tevékenységek és produktumok vizsgálata, 4 éves kortól, illetve a tanköteles kort megelőző nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer (DIFER) mérés alkalmazása.
- A gyermekek jutalmazásának elvei és formái: Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések, és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása.

- A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású.
- A fegyelmező intézkedések az életkori sajátosságokból fakadóan mindig a pozitív irányba ható mintaadás, áterelés, motiválás, megbeszélés, szélsőséges esetben tevékenység megállítása.
- Elkülönítés (csoport területéről), étel, tárgy vagy szeretetmegvonás nem alkalmazható. A fegyelmező intézkedés mindig a gyermek viselkedésének közösségellenességére irányul, a pillanatnyilag adott magatartást ítéli el és nem a gyermeket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, tettekben, szavakban hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és cselekvés szokásszabályainak betartása. Egymást figyelmeztetik a szabályok betartására.
- Felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Kialakul a gyermekekben a különbözőség elfogadásának képessége.
- A csoportba érkező vendégeket köszöntik, szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket és az eljűk tárt magatartási példákat.
- Kialakul az igazmondás iránti igény, a tettek reális következményeinek elfogadása.
- Konfliktusos helyzetekben társaikkal képesek egyezkedni.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.
- Tisztelik, becsülik szülőföldjüket.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelés nyelve a magyar. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés célja: az anyanyelv szeretete, ismerete a kommunikációs kedv fenntartásával, továbbá az inger- és élmény gazdag környezet megteremtésével, az érzékelés észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség, és a mozgás fejlődésének folyamatos biztosítása. Valamennyi értelmi

képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Feladatunk:

Az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő, kognitív képességei:

- egyre pontosabb, valósághű észlelés érzékelés
- a szándékos figyelemösszpontosításra való képesség
- a valósághoz közelítő gazdag képzeleti működés
- reproductív emlékezet
- problémamegoldó, kreatív gondolkodás
- alkotóképesség
- elemi fogalmi gondolkodás
- kommunikációs képességek

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ismerje az óvodás gyermekek általános pszichés tulajdonságait, a gyermekek egyéni fejlettségét és érdeklődését.
- Kínáljon sok olyan lehetőséget, amelyek érdekesek, cselekvésre készítő, mozgásigényükhöz is alkalmazkodó, egyben megismerési vágyaikat is kielégítő, használja ki a játékszituációkban rejlő lehetőségeket.
- Biztosítson valamennyi értelmi képességet, különösen a képzelet és kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetet.
- Folyamatosan bővítse és rendszerezze a gyermekek spontán és tervezetten szerzett ismereteit és tapasztalatait, a különböző élethelyzetekben való gyakorlásukat.
- Biztosítsa a projekt témákban való ismeretszerzés során a szándékos figyelemösszpontosításra való képesség fejlesztését, az ok-okozati összefüggések felfedeztetését.
- Ösztönözze a gyermekeket a nyitott, játékos helyzetek megteremtésével a többféle megoldás keresésére, valamint az egyéni válasz keresésére.
- Játékos tanulással segítse a gyermek kognitív tanulási eredményességét.
- Különösen fontos, hogy egyes területeken lemaradt gyermekek is megtalálják a számukra kedvező lehetőségeket a tanuláshoz, a fejlődéshez.
- A gyermekek fejlesztését azok adottságainak, készségeinek, képességeinek figyelembe vételével tervezze meg.
- Felelősségteljesen, szakmailag kompetensen adjon javaslatot a szülőknek az egyes gyermekek iskolára való alkalmasságát illetően.

Az értelmi fejlesztésen belül kiemelt jelentőségűnek tartjuk az anyanyelv fejlesztését, s a roma gyermekek esetében is ezen a magyar nyelv elsajátítását értjük. Az ismeretek megszerzésének, a gondolkodás fejlesztésének, a gyermek környezetével való érintkezésnek legfőbb eszköze a nyelv, a beszéd.

Szükségük van a gyerekeknek arra, hogy megismerjék szülőföldünk, hazánk azt a nyelvet, amellyel társadalomba való integrálódásuk létrejöhet.

Segítse a nyelvi kultúra folyamatos elsajátítását, vele együtt a környező világ megismerését, amelyben a szavak sokat segítenek – hozzájárulnak a tapasztalatok nyelvi rögzítéséhez, velük való gondolkodáshoz, - kíváncsiságot, vágyat kelthetnek a gyermekben a széles körű műveltségtartalom megismerése iránt.

A verbális fejlesztés fontos eleme a beszédhallás észlelés, a hangok felismerése, emlékezetbe vésése és felidézése, valamint a tiszta artikuláció elsajátítása. Ezekkel segíthetjük, hogy beszédük értelmesen fejlődjön, hogy egyre több magyar szót ismerjenek meg, amelyekkel a tapasztalataikat is kifejezhetik. A helyes, tiszta artikuláció segíti a beszéd értését. Mondókák, egyszerű ritmikus verselések gyakori ismétlésével, szükség szerinti korrekcióval célt érhetünk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi formában megjelenő feladat.
- Fejlesztési feladatainknak a család megismeréséből kell kiindulnia és a gyermek képességeinek megismerésén keresztül kell hatását kifejtenie.

Az óvodapedagógus:

- Beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan, ösztönözze a gyermekeket a nyelvtanilag helyes beszédre.
- Hallgassa meg a gyermeket, válaszoljon kérdéseire, elégítse ki a kíváncsiságát.
- Legyen türelmes, érdeklődő, figyelmes és közvetlen, legyen képes a gyermekekkel meghitt beszélgetést folytatni.
- Bízassa a gyermekeket is egymás türelmes meghallgatására.
- Késztesse a gyermekeket gondolatainak, érzelmeinek, szükségleteinek, kívánságainak szóbeli kifejezésére.
- Bővítse aktív és passzív szókincsüket.
- Természetes körülmények között fejlessze a beszédet és a kommunikációs készséget.
- Támogassa a magyar nyelv elsajátításában a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket, az eltérő szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség és képesség fejlesztés megvalósítását.
- A napirendben biztosítson lehetőséget a reggeli beszélgető körre, ezáltal ösztönözze a gyermekeket az önálló beszédre, gondolataik megfogalmazására.
- Fektessen nagy hangsúlyt a szabad önkifejezésre, erősítse a gyermekek természetes közlési vágyát pozitív beszélő környezet megteremtésével.

- Az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenységi forma keretében valósítsa meg. Építse be a mindennapi játéktevékenységbe az anyanyelvi játékokat.
- Differenciáltan fejlessze a lemaradást mutató gyermekeket egyéni fejlesztés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján.
- Kérje szakember segítségét a beszédfejlődésben, hangképzésben való lemaradások, hiányosságok felismerése és kezelése érdekében.
- Működjön együtt a logopédussal, fejlesztőpedagógussal és a családdal a megelőzés és korrekció területén.
- Szűrje ki a beszédhibás gyermekeket, kérje szakember segítségét.
- Hívja fel a szülők figyelmét az otthoni beszélgetés fontosságára.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A természeti és társadalmi környezetről szerzett tapasztalatok által kialakul a valóságghú észlelés.
- Tapasztalatait, élményeit emlékezetében felidézi.
- Tapasztalatait, élményeit képes kifejezni szóval, tevékenységgel, rajzzal.
- Képes elemi következtetések levonására, egyszerű ítéletalkotásra.
- Képes önálló döntéshozatalra.
- Képes a feladatok gondolati véghezvitelére: helykeresés, eszköz kiválasztás, társválasztás.
- Kedveli, ismeri a fejlesztőjátékokat, társasjátékokat.
- Életkorának megfelelő szókincssel rendelkezik, nyelvhasználata a grammatikai szabályoknak megfelelő.
- Képes a hallott szöveg megértésére, érti, használja a magyar nyelvet.
- Szívesen, bátran kezdeményez beszélgetést a felnőttekkel és társaival, mondatalkotása korának megfelelő.
- Figyelmesen végighallgatja társait, a felnőtteket.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot.

5. Az óvodai élet megszervezésének elvei

5.1. Személyi feltételek

Programunk sikeres végrehajtásához az alábbi személyi feltételek szükségesek

BEOSZTÁS	LÉTSZÁM
Intézményvezető	1 fő
Óvodapedagógus	3 fő
Dajka vagy helyette gondozónő és takarító együtt	óvodai csoportonként 1 fő
Konyhalány, takarító	1 fő

A pedagógiai munkát egy fő logopédus és egy gyógypedagógus segíti. Szakterületüknek megfelelően szűrővel fejlesztéssel tanácsadással növelik munkánk hatékonyságát, segítik a hozzájuk forduló szülőket.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvodapedagógus feladata, hogy nevelő és oktató munkája során gondoskodjék a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárhatót, figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.

Az óvoda arculatában meghatározó jelentőségűnek tekintjük dolgozóink felkészültségét emberi értékeiket.

Az ideális óvodapedagógus az alapvető humanista értékek hordozója, amelyhez megfelelő szakmai felkészültség társul, s ez mindennapi pedagógiai tevékenységében kifejeződik.

Fontos a „belső” és a „külső” összhangja, az érzések, gondolatok és a viselkedés „kongruenciája” (megfelelése). Ez biztosítja a nevelői magatartási megnyilvánulások hitelességét. A nevelőtestület közös értékek fogadja el, a toleranciát, empátiát, egymás segítségét, együttműködést, egymás véleménye iránti megértést, az emberi méltóság (a gyermekek, és a szülők, valamint a munkatársak) tiszteletben tartását, az esztétikus óvodai környezet jelentőségét, a nevelői tevékenység rugalmasságát, a helyzethez és a gyerek egyéni jellemzőihez történő alkalmazkodást, felelősségtudatot, az önművelési –önfejlesztési igényt.

Ezeken túl meghatározó személyiségjegye kell, hogy legyen a demokratikus nevelési stílus, amely ösztönzi a gyerekek kezdeményezéseit, messzemenően figyelembe veszi szükségleteiket. Alapelvei az elismerés, a dicséret, az elfogadás. Körülötte a légkör oldott, bizalom teli, barátságos, melyre jellemző a csoport érzelmi kiegyensúlyozottsága, a közepes vagy alacsony zajszint, az elmélyült játék, figyelmes viselkedés.

Az óvodapedagógus bánásmódja, az eltérő szükségletek, érzelmi állapotok és hangulatok iránti toleranciája a gyerekek egymás közötti kapcsolatában mintát jelent. Az, hogy az adott helyzetben mi tűnik a leginkább megfelelőnek, a tevékenység tartalma, a gyerekek életkora és sajátosságai, eddigi tapasztalatai és elképzelései alapján alakítja ki.

Az óvodába érkező gyermekek alapos megismerésének és szakszerű fejlesztésének alapvető feltétele az óvodapedagógusok folyamatos önképzése, továbbképzése, önálló tanulása. Ennek érdekében az óvodapedagógus feladata, hogy részt vegyen a számára előírt pedagógus-továbbképzéseken, folyamatosan képezze magát.

A nevelőtestület belső képzéseit az óvodapedagógiai témájú rendezvényeken, továbbképzéseken hallott, tapasztalt szakmai információkra, önképzésre építjük, egyéni érdeklődés, felajánlás és a nevelőtestület igénye alapján.

Fontos a nevelőtestület önálló alkotó óvodapedagógiai munkájának segítése és értékes szakmai ötletek közkinccsé tétele.

A bemutató foglalkozásokon, hospitálásokon való részvételi lehetőség igény és érdeklődés szerint, kölcsönös betekintési alkalmat ad egymás nevelőmunkájába.

A köznevelési törvény rendelkezéseinek megfelelően a Pedagógiai Programban rögzítetteken túl az óvodapedagógus feladata, hogy:

- a pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatait maradéktalanul teljesítse,
- pontosan és aktívan részt vegyen a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórákon, az ünnepségeken és az éves munkaterv szerinti rendezvényeken,
- megőrizze a hivatali titkot,
- hivatásához méltó magatartást tanúsítson,
- a gyermek, érdekében együtt működjön munkatársaival, partnerekkel és más intézményekkel.

Az óvodapedagógus és a nevelőmunkát közvetlenül segítő dajka és pedagógiai asszisztens (3 csoport esetén) együttműködése

Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végezik, egyértelműen elkülönítjük mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepük.

A nevelőmunkát közvetlenül segítő dajka kompetens szerepkört tölt be

- az óvoda óvó-védőfunkciójának teljesítése során;
- a gyermekekről kapott információk felettese felé való továbbításában;
- az óvoda vagyon-és állapotvédelmében;
- a munkaköri leírásban rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében;
- minden olyan esetben, amikor felettese –óvodavezető, óvodapedagógus munkaköréből adódó feladatokkal bízzák meg;

- saját szak-és önképzésében; –megszerzett szakmai ismeret-és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében;
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában;
- saját élményű tapasztalatainak átadásában;
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében;
- lelki egészségének védelmében;
- ha az óvoda reggel 8.00 óra előtt vagy a délutáni időszakban nem fejlesztő, iskola-előkészítő vagy más, kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást szervez, ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja. /326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 33/A. § (5)/

A nevelőmunkát közvetlenül segítő dajka segítő szerepkört tölt be

- az óvoda alap-és kiegészítő feladatainak teljesítésében;
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során;
- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában;
- a gyerekek tehetséggondozásában;
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során;

Az alkalmazotti közösség tagjaitól is elvárjuk, hogy munkájukkal, magatartásukkal, személyes példájukkal segítsék megvalósítani nevelési feladatainkat:

- Ismerjék meg nevelési elveinket, csoportjaik nevelési terveit, működjenek együtt az óvodapedagógusokkal.
- Aktívan vegyenek részt a csoport életében.
- Ismerjék meg a csoportjuk napirendjét és a csoporton kívüli feladataik végzésével a gyermekek napirendjéhez alkalmazkodjanak.
- Munkájukban tükröződjön a gyermekek szeretete, elfogadása, tisztelete.
- Kulturált magatartással és beszédmintával segítsék a gyermekek nevelését.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában résztvevő különböző szakemberekkel működjenek együtt.

5.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges, jogszabályban rögzített tárgyi feltételekkel.

- Világos, esztétikusan berendezett három csoportszoba, melyek mindegyikhez tartozik öltözőhelyiség és mosdó.
- A mosdó esztétikusan csempézett, a WC-k szeparáltak, függöny biztosítja az intimitást.
- A csapok fölötti tükrök a gyerekek önállóságát segítik valamennyi tisztálkodási teendőben.
- A gyermeklétszám csökkenése esetén két csoport működik, a harmadik csoport a fejlesztés és logopédiai terápia helyszíne.
- Tágas, zöld udvar fákkal, számos játék lehetőséggel a gyermekek számára, játéktároló.
- Tornaterem, mely jól felszerelt.
- Az épület további helyiségei: közlekedő folyosó, melyen helyet kapott a Zöld Fal, iroda, mely nevelői szoba is egyben, melegítő konyha, felnőtt öltöző.

A pedagógiai munkánk megvalósulását segítő, játéktevékenységhez szükséges eszközök a következők:

- szerepjátékok, építő-, konstruáló játékok, szabályjátékok, barkácsolás, dramatizálás és bábozás eszközei
- mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök (csoportszobai, tornatermi, udvari)
- zene, ének, énekes játékok eszközei, gyermek és felnőtt hangszerek
- kommunikációs képességek, anyanyelv fejlesztésének eszközei
- észlelést, érzékelést, figyelmet, emlékezetet, képzeletet, gondolkodást és kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközei
- természeti-, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok
- környezettudatosság fejlődését segítő fejlesztő eszközök, játékok
- zene lejátszó, projektor, laptop,
- diavetítő, vetítívászon,
- bábparavánok, bábok
- mezítlábas tanösvény.

Biztosítjuk, hogy a gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak legyenek, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint részt vehetnek.

6. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomán követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki.

6.1. Napirend

Az óvodai életrend megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat. Figyelembe vesszük a napi élet szervezésénél a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzunk.

A jól szervezett, de rugalmas keret a gyerekek kiegyensúlyozott életritmusának, biztonságérzetének záloga.

Napirend kialakításánál a következőkre kell figyelni:

- a gyerekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletre az életkor figyelembevételével,
- a gyerekek alvás - pihenés igényének kielégítésére,
- minél hosszabb, nyugalmas és tartalmas játékidő biztosítására,
- szokás és szabályrendszerre, szervezési feladatokra,
- az étkezések között legalább 3 óra teljen el,
- a reggeli és uzsonna folyamatos időkeretben történjen,
- a levegőn való tartózkodás és a benti tevékenységek arányára,
- mindennapos mozgásra (ha csak lehetséges) szabad levegőn való biztosítására
- törekedni kell a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával,

Napirend javaslat

Időtartam	Tevékenység
7 ⁰⁰ – 7 ³⁰	Gyermekek érkezése, fogadása csoportösszevonással
7 ⁰⁰ – 9 ⁰⁰	Szabad játék, folyamatos reggeli – előtte és utána testápolási teendők.
7 ³⁰ – 11 ³⁰	Csoportban játékba integrált egyéni, mikro csoportos az óvodapedagógus által kezdeményezett cselekvő, felfedező, komplex játékos tevékenységek nagycsoportban összesen 45 perces időkeretben : <ul style="list-style-type: none"> - egyéni fejlesztés, tehetséggondozás - beszélgetés, reggeli beszélgető kör - verselés, mesélés, drámajáték, bábjáték - rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - ének, zene, énekes játék, gyermektánc - külső világ tevékeny megismerése, benne matematikai tartalmú tapasztalatszerzés - anyanyelvi nevelés - szabad játék és játékos mozgás a csoportszobában és a szabadban - mindennapos szervezett mozgás, benne láb- és testtartást javító torna
10 ³⁰ – 11 ³⁰	Hagyományok ápolása, születésnapok megünneplése Séták, kirándulások, udvari játék, udvari játékba integrált játékos tevékenységek, mozgásfejlesztés
11 ³⁰ – 11 ⁵⁰	Készülődés az ebédhez, naposi munka feladatainak ellátása, testápolási teendők elvégzése
11 ⁵⁰ – 12 ³⁰	Ebéd
12 ³⁰ – 13 ⁰⁰	Naposi munka elvégzése, testápolási teendők elvégzése, terem rendezése, ágyak lerakása a pihenéshez
13 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	Élőszavas mese, altatódal éneklése Pihenés a csoport szükségletének megfelelően
14 ³⁰ – 15 ⁰⁰	Folyamatos felkelés a csoport (gyermek) egyéni szükségleteinek megfelelően; teremrendezés
15 ⁰⁰ – 15 ³⁰	Testápolási teendők elvégzése Uzsonna
15 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰	Szabad játék, mozgásos játékok a csoportszobában és az udvaron Csoportösszevonással játék Találkozás a szülőkkel, szükség esetén rövid információcsere

6.2. Hetirend

A hetirend a folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat segíti elő a csoportokban, lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezésében.

A hetirend a nevelési év elején másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Jussen elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására.

A gyermekek heti rendjének kialakítását az egy csoportban dolgozó két óvodapedagógus tervezi meg. A mindennapi gyakorlatban nem ragaszkodunk mereven a napokhoz kötött tevékenységekhez, alkalmazkodunk a projekttémához kapcsolódó időjáráshoz, gyermekek igényeihez, és egyéb előre nem látható tényezőkhöz.

A hetirend egy-egy projekt téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző foglalkozási területeken keresztül.

A csoportok heti rendje alkalmazkodik egymáshoz, hogy legyen lehetőség közös programok, kirándulások szervezésére.

7. A program tervezése

A programunkhoz kapcsolódó szakmai dokumentumok:

1. A vezető éves pedagógiai munkaterve, mely összefűzi a csoportok éves pedagógiai munkáját.
2. A törvényi előírásoknak megfelelő tartalmak megjelenítése, a nevelési és szervezési feladatok és az éves projekttervek tervezése az óvodapedagógusok által vezetett oviKRÉTA és félig elektronikus csoportnaplóban történik.
3. A csoportnaplóban történő tervező munka irányelvei:
  - egy nevelési évre elkészített projekttervek
  - nevelési terv és szervezési feladatok tervezése:
    - szeptember 1-től január 15-ig
    - január 15-től május 31-ig
    - heti tervek két-három hetes ciklusban

A nyári időszakban a tevékenységek megvalósulásának alapja a nyári projekttervek alapján történik, továbbá a nevelési év során tervezettek megszilárdítására törekszünk. A tervidőszakot elemző értékelés zárja, mely a következő időszak tervezőmunkájának alapját képezi.

4. Programunk fontos eleme, jogszabály szerint, az óvadás gyermekek fejlődésének folyamatosan nyomon követése. Az oviKRÉTA rendszerben a gyermek fejlődését

nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát. A gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatóit szempontok szerint tudja értékelni, hogy az életkorának megfelelően hogyan fejlődik, eléri-e az iskolakészültség kritériumait. Életkortól függően készíthet értékelést a pedagógus a gyermek fejlődéséről.

A gyermek fejlődését papír alapon vezetett nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát. **A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:**

- fejlődési lapot
- a gyermek anamnézisének,
- a családlátogatás tapasztalatainak dokumentációját,
- beilleszkedés tapasztalatait,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (értelmi, szociális, érzelmi, erkölcsi, közösségi fejlettség-érettség, mozgásfejlettség, testséma és orientáció, nyelvi kifejezőképesség fejlettsége), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődésével kapcsolatos megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- az összegző fejlődésmutatót, mely tartalmazza:
  - a gyermek és az óvoda adatait
  - a gyermek fejlettségi szintjének, aktuális állapotának szöveges értékelését
  - fejlődési ütemének megállapításait
  - a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait
  - a szülő szóbeli tájékoztatásának időpontját
- Konzultációs lap (a gyermek fejlődését segítő szakemberekkel, kollégákkal való konzultációkat)
- Indokolt esetben javaslatot teszünk a szülők számára a szakszolgálat igénybevételeire.
- Indokolt esetben félévente fejlesztési tervet készítünk, a mérések, megfigyelések alapján dokumentáljuk az egyéni fejlesztéssel kapcsolatos tapasztalatokat
- A gyermek fejlődését tükröző gyermekei produktumokat összegyűjtjük

- A gyermekek portfóliójának tartalmáról a szülőt félévente tájékoztatjuk.
5. Óvodai nevelési programot részben osztott (két csoport esetén: kis-középső és középső - nagycsoport), és homogén (három csoport esetén) óvodai csoportokban valósítjuk meg.
  6. oviKRÉTA csoportnapló tartalmazza:
    - a) esemény neve
    - b) esemény típusa
    - c) esemény leírása: tevékenység, téma, fejlesztendő területek
    - d) esemény kezdete, vége
    - e) esemény megvalósulása
  7. A félig elektronikus óvodai csoportnapló tartalma:

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, az óvodai körbélyegző lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

A félig elektronikus csoportnapló tartalmazza:

/tartalmak feltöltése az oviKRÉTA csoportnaplóba az alábbiak szerint)

- a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,
/nevelési év elején, új gyermekek esetében folyamatosan/
- b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát nemenként is, a sajátos nevelési igényű, valamint beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
/évente egyszer, nevelési év elején/
- c) csoportra és az egyes gyermekekre, családokra vonatkozó adatokat
/évente egyszer, nevelési év elején /
- d) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
/évente egyszer, nevelési év elején /
- e) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
/évente egyszer, nevelési év elején /
- f) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó heti rendet napi bontásban,
/évente egyszer, nevelési év elején /
- g) a gyermekek születésnapját,

/évente egyszer, nevelési év elején /

h) növekedését

/évente kétszer ősssel és tavasszal /

i) beszoktatási és visszaszoktatási terveket, azok értékelését

/évente egyszer, nevelési év elején /

j) óvó - védő intézkedések tervét

/negyedévente/

k) csoportprofil

/évente egyszer, nevelési év elején /

l) nevelési éven belüli időszakonként a nevelési terveket, feladatokat, értékelések

/félévente/

m) a szervezési feladatokat, a tervezett programokat és azok időpontjait,

/negyedévente/

n) színvizsgálat

/évente egyszer, nevelési év elején /

o) szociometriai vizsgálat eredményei

/félévente/

p) a csoportban végzett gyermekvédelmi munka céljait, feladatait

/évente kétszer, nevelési év elején - végén/

q) hiányzások figyelemmel kísérése

/félévente/

r) feljegyzések a csoport életéről, reflexió a tevékenységek megvalósulásáról

/hetente egy – két alkalommal/

s) szülők részvétele rendezvényeken

/évente egyszer nevelési év végén/

t) a család és az óvoda kapcsolattartási formáit

/évente egyszer, nevelési év végén/

u) a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt,

/évente egyszer, nevelési év végén/

v) projektterveket

/évente egyszer, nevelési év végén/

8. Az óvoda kapcsolatai

A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái:

- Az óvoda a családdal szorosan együttműködve szolgálja a gyermekek fejlődését.
- Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermek harmonikus fejlesztése érdekében.
- Az óvoda, a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek harmonikus személyiségfejlődését.
- Alapelvünk, hogy a szülőkkel korrekt partneri együttműködést valósítsunk meg.
- Óvodánkban a szülők jogainak érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre. A szülői munkaközösség az óvodai közösség szerves része. Munkájukat az óvodavezető és a csoportos óvodapedagógusok segítségével munkaterv alapján végzik. Nevelési év elején a szülők csoportonként 3 főt választanak maguk közül, akik egy főt választanak a szülői szervezet elnökévé.

Az eredményes együttműködés legfontosabb feltételei:

- Kölcsönös bizalom a család és az óvoda között, nyílt őszinte együttműködés
- Az óvodának tiszteletben kell tartani a család világnézetét.
- A szülőnek éreznie kell, hogy gyermekét szeretik az óvodában.
- A szülő és az óvodapedagógus is érezze, hogy számítanak a véleményére, kölcsönösen tiszteletben tartják egymás nevelési elveit.
- Az óvodapedagógus emberi magatartásában, szakmai felkészültségében egyaránt példamutató legyen.
- Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatát, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A kapcsolattartás formái:

- Családlátogatás még az óvodába kerülés előtt, és év közben indokolt esetben

- Beíratás /a gyermek is legyen jelen/
- Anyás beszoktatás /igény szerint, óvodába lépést megelőző nyár folyamán/
- Napi találkozások /reggel, délután/ A gyermekekkel történt napi lényeges eseményekről minden nap lehetőségük van a szülőknek a tájékozódásra, melynek formáját a házirend szabályozza.
- Szülői értekezletek /évente 2 alkalommal, nagycsoportban 3 alkalommal/
- Szülők tájékoztatása jogszabály szerint félévente a gyermek fejlődéséről személyesen, járványidőszakban papír alapú tájékoztatás
- Nyílt napok
- Az óvodai élet megfigyelése /előzetes bejelentkezés után/
- Ünnepségek
- Családi délután évente egy alkalommal
- Rongyos bálon való részvétel
- Ovicsalogató rendezvény leendő óvodásoknak és szüleiknek
- Szülőkkel közös egész napos kirándulás /szülői igény esetén/.
- Fogadóóra /előzetes időpont egyeztetéssel/
- Óvodai zárt facebook csoportban és messengeren

Óvodapedagógus feladatai:

- A hatékony együttnevelést, család és óvoda jó kapcsolatát, a nevelő partneri viszonyt kiépíti.
- A gyermekek egészséges fejlesztéséért való közös felelősséget tudatosítja.
- Felhívja a figyelmet az óvoda Pedagógiai Programjára, melyben rögzített célokat, feladatokat ezáltal a szülők megismerhetik.
- Óvodánk szokásait, hagyományait ismerteti a házirendben, a napirendben, a munkatervben megfogalmazottak alapján.
- Az óvodába lépést megelőzően az új gyermekek szülei számára tájékoztatást ad arról, hogyan lehet minél zökkenő mentesebbé tenni az első óvodai napokat és támogatást, segítséget nyújt az iskolához szükséges új szülői szerepkör kialakításában.
- Családlátogatás és ovicsalogató, a mikulás ünnepség alkalmával előzetesen ismerkedik a szülőkkel.
- Az új gyermekek érkezését úgy osztja be, hogy egy héten csak néhány új kisgyermek érkezzen, így jut elég idő az ismerkedésre, a személyes kapcsolat kialakítására.

- A szülők igényei, kérdései, nevelési problémái alapján pedagógiai tájékoztatókat szervez a szülők számára a szülői értekezleteken, nyílt napokon, faliújságon, az óvodai zárt facebook csoportban és érdeklődés alapján egyéb fórumokon.
- Az óvoda munkatervében megjelölt pedagógiai témájú szülői értekezletekkel a családi nevelés hatékonyságát segíti.
- A szülők igényeit, javaslatait, kéréseit figyelembe veszi nevelőmunkája során.
- Szülői értekezleten a csoportokban folyó nevelőmunka tervét ismerteti
- Nyílt rendezvényeket szervez, melyen a szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás-és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére.
- A Szülői Közösség munkatervének elkészítésében részt vesz a szülők képviselőivel közösen a nevelési év elején.

Sikerkritérium:

- közösen szervezett gyermek és felnőtt programok
- óvodai szülő-gyermek programok – 80%-os érdeklődéssel
- szülői elégedettségmérés 80%

Kapcsolattartás várható eredményei:

- A családok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kap, gyermeke fejlődéséről.
- A szülők aktívan részt vesznek az óvoda rendezvényein.
- A szülők nevelési problémáikkal, gondjaikkal, bizalommal fordulnak az óvodapedagógushoz, akiktől segítséget kapnak.
- Azonosulnak az óvoda szokás és szabályrendszerével.
- A szülői értekezleteket hatékonyak értékelik.

Óvodánk kapcsolatai más óvodákkal

Kölcsönös tapasztalatcserékre törekszünk más óvodákkal, hogy megismerjük nevelési programjukat, és a különböző nevelési módszerek megvalósításának módjait, jó gyakorlatait. Konkrét megvalósítási gyakorlatát az éves munkaterv tartalmazza.

Az óvoda a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn, ennek részletes formáját a mindenkorai nevelési év munkaterve tartalmazza.

Internetes kommunikáció lehetséges formái:

- Virtuális szakmai oktatási térben szakmai kapcsolat kialakítása

- Szakmai tudásmegosztás internet adta különböző formáinak kihasználásával (e-mail, skype, facebook)
- Amennyiben pályázati forrás áll rendelkezésre és a fenntartóra többletkötelezettséget nem ró, szakmai tanulmányút szervezése külföldi magyar óvodákba és külföldi óvodák fogadása.

Az óvoda – iskola kapcsolata

- Az intézmények közti folyamatos együttműködés biztosítja a zökkenőmentes iskolakezdetnek. A gyermekek érdekében fontos az óvodából az iskolába való átmenet segítése, ennek érdekében szakmai együttműködés kialakítása.
- Az iskolába lépés zökkenő mentesebbé tételét szolgálja az óvoda – iskola átmenet programunk és ütemtervünk, mely meghatározza és segíti az óvodapedagógusok és tanítók összehangolt munkáját annak érdekében, hogy az iskolai években a gyermek munkája eredményes legyen.

A kapcsolattartás formái:

- Óvoda-iskola átmenetet segítő munkacsoport működtetése, ütemterv készítése
- Első osztályosok, leendő elsős tanító látogatása az óvodában évente több alkalommal
- Nagycsoportosok óra- és könyvtárlátogatása, az iskola életének, épületének, az ott dolgozók munkájának megismertetése a gyerekekkel.
- Szeptemberben az óvodapedagógusok elkísérik a gyermekeket a tanévnyitó ünnepélyre.
- A gyermekek beilleszkedésének, indulási helyzetének megismerése, nyomon követése.
- Folyamatos szakmai kapcsolattartás, kölcsönös tájékoztatás.
- Egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés.
- Iskolacsalogató programokon való részvétel

Óvoda – fenntartó

- Fontos, hogy a fenntartó ismerje munkánkat, erről visszajelzést kapunk kérdőív formájában
- Kérésre óvodások szereplése a fenntartó által szervezett programokon.
- Az óvodavezető rendszeresen beszámol az óvoda munkájáról.

Óvoda – pedagógiai szakszolgálat

A pedagógiai szakszolgálat segíti a szülő és az óvodapedagógus nevelő munkáját és az óvoda nevelési feladatainak ellátását:

- logopédiai ellátás (utazó logopédus)
- gyógypedagógiai ellátás (utazó gyógypedagógus)

- nevelési tanácsadás
- szakértői vizsgálat – iskolaérettség megállapítása
- tanulási képességet vizsgáló szakértői tevékenység

Törekszünk az aktuális problémák időbeni megoldására, szükség szerint segítség igénybevitelével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermek problémáinak feltárása, szakemberhez irányítása, vizsgálat kezdeményezése.
- Vizsgálat kezdeményezése, ha a szülő a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségét nem tudja egyértelműen eldönteni,
- A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez vegye igénybe a szakember segítségét az adott területen.
- A beszédhibák javítása érdekében rendszeres kapcsolatot tartson a logopédussal, erről készítsen feljegyzést.

Óvoda – Család- és Gyermejjóléti Központ

A törvény előírása szerint együttműködünk az óvodai-iskolai szociális segítővel a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének esősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése érdekében.

Az óvoda feladata

- Az óvoda gyermekvédelmi felelőse kapcsolatot tart az óvodai-iskolai szociális segítővel
- Jelzi a segítő felé a gyermekkel felmerülő problémát, veszélyeztető tényezőt. A központtal együttműködve megfelelő intézkedést kezdeményez.
- Az óvodapedagógusok a gyermekek óvodai hiányzását figyelemmel kísérik, és az igazolatlan hiányzások csökkentésére törekednek. A törvényben meghatározott esetekben az óvodapedagógusok jelzése alapján a törvényben meghatározott szervek felé feljelentéssel él a vezető.
- Indokolt esetben közös családlátogatást végez a gyermekvédelmi felelős és a szolgálat szociális segítője.
- A gyermekvédelmi felelős a faliújságon tájékoztatja a szülőket a szociális segítő fogadó órájának idejéről, a szolgálat működéséről.
- A gyermekvédelmi felelős/óvodavezető részt vesz a gyermejjóléti szolgálat jelzőrendszeri értekezletén.

Óvoda – Védőnői szolgálat és házi orvos

Az óvoda feladata

- A napirendben lehetőséget biztosít a védőnő tisztasági vizsgálatának lebonyolítására negyedévente.
- Meghívja a védőnőt a gyermekek szüleinek igénye alapján szervezett egészségügyi témában tartandó szülői értekezletre a munkatervben rögzítettek szerint.
- Kérésre helyet biztosít a házi orvosnak, hogy egészségvédelemmel kapcsolatos felvilágosító előadást tartson a szülők részére.
- Szűrővizsgálatokról tájékoztatja a szülőket, helyet biztosít a vizsgálat lebonyolításához.
- Igénybe vesszük a védőnő szakértelmét alkalomszerűen egyes bőrproblémák és kiütések, fejtetvesség beazonosítására, megállapítására.
- A védőnő által végzendő érzékszervi szűrővizsgálathoz helyet biztosítunk, tájékoztatjuk a szülőket annak eredményéről, szakorvosi vizsgálat szükségességéről.
- A védőnő által tartott kiselőadás megszervezése a gyermekeknek életkoruknak megfelelően az érzékszervek védelméről, a helyes fogapolásról, az egészséges táplálkozásról a projekt témákhoz kapcsolódóan.
- Megszervezni az évente elvégzendő fogászati szűrővizsgálatot.

Óvoda – Civil szervezetek

Együtt Galambokért Egyesület

Óvoda feladata:

- Közös programszervezés megvalósítása az óvoda és egyesület által.
- Az óvodapedagógusok és a gyermekek felkérés esetén szerepelnek az egyesület által szervezett programokon.

Nap harmata alapítvány

Óvoda feladata:

- Felkérés esetén részvétel az alapítvány rendezvényein.
- Szakmai kapcsolattartás

Óvoda - Közművelődési intézmények

Helyi könyvtár

- A nagycsoportosok évente több alkalommal ellátogatnak a könyvtárba, ismerkednek a könyvtárhasználattal.

Utazó színházi társulat

- Az óvodások minden nevelési évben több alkalommal részt vesznek gyermekszínházi, illetve bábszínházi előadáson.

Az óvodapedagógus feladata

- Fejlessze a gyermekek kulturális magatartását.
- Utat mutasson a gyermekeknek és ezáltal a családoknak szabadidejük hasznos megszervezéséhez.
- Részt vegyen a partnerek által szervezett programokon.

9. Az óvodai élet tevékenységformái

9.1. Játék

A játék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége. Ebben jelennek meg és fejlődnek azok a sajátosságok, melyek később a gyermek magtartására játékon kívül is jellemzők lesznek.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Mind a fejlődésnek, mind a fejlesztésnek feltétele a gyermek saját aktív, szabad tevékenysége.

A játék fejlődése a fejlődés egészének a tükré.

Egészséges életmód alakítása terén:

Az időjárástól függően a szabad levegőn eltöltött tevékenységeket helyezzük előtérbe, amely a gyermekek mozgásában és egészséges életmódra nevelésében döntő szerepet játszik. Fontosnak tartjuk a téli időszakban is a szabad levegőn végzett rendszeres testmozgást, mert ezzel is a gyermekek szervezetének ellenálló képességét növeljük. /szánkózás, csúszkálás/

Az udvari játékeszközök, játéklehetőségek biztosításával, mozgásválasztás lehetőségeinek bővítésével befolyásoljuk a pszichikus én kialakulását, a személyiség fejlődését hordozó szocializációs folyamatot. Elősegítik a nagymozgások fejlesztését, hozzájárulnak a mozgás feletti kontroll kialakulásához, szem – kéz, szem – láb koordináció fejlesztéséhez. Az ügyesség érzését keltve pozitív énképet eredményeznek, pozitív viszonyt alakítanak a saját testhez, amely az önelfogadást segíti elő, különös tekintettel a roma gyermekekre, akik mozgásszegény környezetből érkeznek az óvodába.

Érzelmi nevelés, szocializáció terén:

Modellnyújtással elősegítjük, hogy a pozitív érzelmek kifejezése domináljon a játék során. Jó ötletekkel, meggyőzéssel érjük el, hogy partnerként kezelje társait, negatív és szélsőséges érzelmeit fékezni tudja. /fenyegetés, parancsolgatás, durvaság/

Ismerjék meg egymás erősségeit, gyengéit és mivel nagyjából mindenkinek máshol, másban jelentkeznek ezek, értsék meg, fogadják el, szükség szerint segítségüket is ajánlják fel.

Szokások révén alakuljon ki morális érzékenységük: mint az együttérzés, figyelmesség, udvariasság, becsületesség, tisztelet mások iránt, mások megértése, a különbözőség elfogadása. Tanuljanak meg uralkodni birtoklási ösztöneiken.

Az értelem nevelés, fejlesztés terén:

A játék és a játékhoz fűződő cselekvés együtt segíti a gyermeki valóság megismerését, a megismerő funkciók fejlődését. Megfigyelésre, érzékelésre, észlelésre, emlékezetre, gondolkodásra épül, sok-sok mozgás hatja át.

Gyermekeink megfigyelőképességére tudatos, és rendszeres hatást kell gyakorolnunk annak érdekében, hogy minél több tapasztalatra tegyenek szert. Ahhoz, hogy ebben sikereket érjünk el, fontos az érzéki tanulás. A játék során a külvilág ingereit felfogják, /tapasztalják/ feldolgozzák, /képzetek alakulnak ki/ és elraktározzák /emlékképek teremtődnek/.

Ehhez hozzásegítenek fejlesztő játékaink. Céltudatosan olyan játékeszközöket választunk, amelyekkel való tevékenység során a gyermek érzékelés, észlelés útján tapasztalatokat gyűjt. Ez elősegíti a valóság megismerését, értelmi képességeinek fejlődését.

A nyelvi fejlesztés, verbalitás állandó kísérője a játéknak, a tapasztalatok nyelvi formája mindig szóban nyilvánul meg.

A játék során nagy hangsúlyt helyezünk a beszédkedv fokozására, beszédgátlás oldására, nyelvi igényesség kialakulására, a nyelvtanilag helyes mondatok használatára, az önálló, folyamatos beszédre, elsősorban helyes mintaadással, kerüljük a javítgatást. Egymás élményeinek meghallgatásával a szabad kifejezés biztosítása.

A játékeszközök biztosításával lehetővé tesszük a változatos játéktevékenységek kialakulását.

A gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos fejlesztő munkájának együttesen kell érvényesülni a gyakorlatban.

Az óvodapedagógus játékkal kapcsolatos feladatai:

- Nyugodt, barátságos családi, elfogadó, felszabadult légkör kialakítása, melyben érvényesül a gyermeki szabadság: olyan játék biztosítása, melyben a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka.
- Biztosítsa a feltételeket annak érdekében, hogy a tevékenység önmagában is élmény legyen.
- Alakítson ki a csoportjában olyan szokás-és szabályrendszert, valamint olyan magatartáskultúrát, mely segíti az oldott légkör fenntartását, a harmonikus együttlétet, alkotó együttműködés kialakulását, mely fokozza a gyermek biztonságérzetét,

- A játékhoz szükséges helyet a gyermekek bevonásával alakítsa ki, a különböző játéktevékenységek különüljenek el.
- Biztosítani kell helyet a csoportban minden játéktevékenységhez.
- A feltételek biztosításával segítsük az udvari szerepjáték kialakulását is.
- A napirenden belül elegendő idő biztosítsa a játék számára. Előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését, ennek a napirendben, az időbeosztásban, a játékos tevékenységsszervezésben is meg kell mutatkoznia.
- Az elmélyült játékhoz szükséges eszközök biztosítása, mely a gyermeki fantázia kibontakoztatását segíti elő.
- A játékszereket és eszközöket úgy helyezze el, hogy könnyen áttekinthetők és elérhetőek legyenek a gyermekek számára, és keltsék fel érdeklődésüket.
- Élmények, tapasztalatszerzés biztosítása: az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek biztosítása, melyek hozzájárulnak a játék fejlesztéséhez.
- Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerző, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermek valódi játszótársa legyen, utánozható mintát adjon a játéktevékenységre, szükség és igény szerint bevonható társ. Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyerekek saját elgondolásaikat valósíthassák meg, fantáziájuk, élményeik, érzelmeik szerint. Közbelépés csak akkor szükséges, ha a gyermekek zavarják egymást, ha a játékszerek használata veszélyezteti testi épségüket, valamint, ha a konfliktust nem képesek önállóan megoldani. Agresszivitásnak, rongálásnak ne engedjen teret.
- Játékba ágyazott tanulás lehetőségeinek kiaknázása: játékszituációt kihasználva, arra építve tapasztalatok, ismeretek megszerzésének elősegítése.
- Az óvodapedagógus segítse a magányosan játszó gyermeket abban, hogy közös játékba bekapcsolódhasson.
- Biztosítsa, hogy a szabad játékfolyamat, mint a gyermek elemi pszichikus szükséglete hosszan kielégül.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyerekek ismerik a játéktevékenység csoportban elfogadott szabályait.
- A gyermekek képesek egy azon játékban együttesen részt venni.
- A megkezdett játéktevékenységet befejezni.
- Játékukban dominánsan jelentkeznek az életkoruknak megfelelő játékfajta.
- Építkezésekre jellemző, hogy bonyolult és fantázia dús.
- Élvezik a szabályjátékokat, a szabályok betartására törekednek.

- Képes szabályt módosítani, újat kitalálni.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag kulturált és érthető.
- Játékeszközöket felszólítás nélkül a helyére rakja.
- Játéktevékenységekben együttműködő, segítő társ.

9.2. Verselés, mesélés

A mese a vers és a mondókázás mindennapos tevékenység. A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása (eközben emlékezetük, képzeletük, szókincsük fejlesztése) a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Alakítsa ki minden korcsoportban a tevékenység szokásrendszerét, szabályait,
- Kedveltesse meg a verset, mesét, mondókát, bábjátékot, dramatikus játékot mindennapos mesélés, mondókázás és verselés által.
- A versek mondogatását spontán helyzetekhez, emlékezetes élmény együttesekhez fűzi az utánzási ismétlési kedvet felkeltve.
- Abban a nevelési évben, amikor a szülők igénye alapján megszervezésre kerül a nemzetiségi óvodai nevelés, annak keretein belül a kultúra átörökítését szolgálják a roma mesék, versek, mondókák.
- Irodalmi anyag kiválasztásakor vegye figyelembe a gyerekek életkorát, fejlettségét.
- Segítse elő a szavak tartalmi megértését.
- Ügyeljen a helyes tiszta, szép beszédre és a szövegmondásra, értelemszerű hangsúlyozásra.
- Ébresszen érdeklődést a természet, az évszak, valamint az időjárás változásainak összefüggésére.
- Szoktassa hozzá, erősítse meg a gyermekek önálló képeskönyv lapozgató, beszélgető, mesélgető tevékenységét.
- Ösztönözze a gyermeket saját vers- és mesealkotásra, annak mozgással, mimetikus játékkal vagy ábrázolással történő kombinálására.
- A többszöri meghallgatás után a mesét dramatizálva is feldolgozza szókincsük és kifejezőmódjuk bővítésére.

- Az óvodapedagógusok az óvodás gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséiből is választanak.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, alapján a felhasznált irodalmi anyagokat az óvodapedagógusok módszertani tudatossággal válogatják, óvodai programunk megvalósításához kapcsolódó kötelező/ ajánlott szakirodalom jegyzék alapján, mert csak a művészi értékű irodalmi alkotás biztosítja a gyermek számára az esztétikai élményt.
- A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.
- A napirendben is kiemelt szerepet biztosít a mindennapos mondókázásnak, verselésnek és az élőlészavas mesélésnek.
- Megteremti a motivációt az irodalmi anyag befogadására, megfelelő hangulatot és nyugodt körülményeket a mindennapi meséléshez. A mesélés szokásainak, rítusainak (mesehárom, meseváró mondóka) kialakításával segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
- Olyan meséket választ, amely megfelel a kisgyermek szemléletmódjának, világméretűnek. A mese - képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
- Nagyobbaknak könyvtárlátogatást szervezzen.
- A verselés, mesélés komplexen kapcsolódjon más nevelési területekhez.

Jellegzetes tartalmak biztosítása

Az óvodába kerülő (2,5) 3 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókához, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyermeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a vidám rigmusok korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvodapedagógussal együtt sokszor ismétlik az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű meséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után, az óvodapedagógusok segítségével próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a bábokat. Az óvodapedagógus mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A vers, mese, dramatikus játékokhoz csak olyan kellékeket használjon az óvodapedagógus, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását. Dramatizáljanak minél többet, legyen ez egyben színpoltja az óvodai ünnepeknek.

4-5 éves gyermekekben kialakul a mese, vers szeretete. Játéukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, kiolvasók ismételtetése.

Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, élményeiket.

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rigmusok ismételtetésére. 4-5 kiolvasóval gazdagodjon a nagyok mondókarepertoárja. A gyermekek játsszanak a rímes találós kérdésekkel, alkossanak együtt rímjátékokat. Ismételtessék az előző években tanult verseket. Az új versek bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. A hallott egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni.

Az óvodapedagógus, főleg a délutáni pihenés alatt, nagycsoportban olvasson folytatásos mesét. A gyerekek próbálják meg a mese önálló befejezését, új mesék kitalálását. Fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. Kis-középső csoportban egy héten keresztül ugyan azt a mesét hallják.

A heti rend szerint hetente 1-2 alkalommal a délelőtti játékidőben is meséljen az óvónő, illetve minden nap elalvás előtt halljanak mesét a gyerekek.

Felhasznált irodalmi anyag:

Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése. A népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt adjuk helyet. A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettetését, a néphagyomány ápolást, az évszakok szépségét.

(2,5) 3-4 éveseknek:

- egyszerű mondókák, lovagoltatók, hintáztatók, höcögtető
- legismertebb költőink /roma, magyar/ ritmikus, játékos versei
- egyszerű mesék, láncmesék, állatmesék, rövid rögtönzött történetek

4-5 éveseknek:

- népi mondókák, kiolvasók, névcsúfolók
- klasszikus, és kortárs magyar és roma költők ritmusélményt nyújtó versei
- hangutánzó versek, mondókák
- állatmesék, halmozó láncmesék, rövidebb verses mesék
- egyszerűbb szerkezetű tündérmesék

5-6-7 éveseknek:

- népi mondókák, rigmusok, kiolvasók, csúfolók
- lírai versek
- közmondások, találós kérdések
- bonyolultabb állatmesék, tréfás mesék
- tündérmesék, klasszikus és kortárs mesék, műmesék

- elbeszélések, meseregények, kitalált történetek, mesék

Beszélgetések

- Az anyanyelvi nevelést és kommunikáció-fejlesztését szolgálják a napirendben tervezett beszélgetések, amikor a gyermekek csoportos, szervezett formában megbeszélhetik társaikkal és a felnőttekkel az őket foglalkoztató időszerű kérdéseket, beszámolhatnak a velük történt eseményekről, stb.
- Ezek az alkalmak segítenek a gyermekek toleranciájának kifejlesztésében, az egymásra figyelés a másik meghallgatásának képességének kialakulásában.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást, nyugodtan, figyelmesen hallgatják.
- Szívesen mesélnek, dramatizálnak, báboznak.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, megjeleníteni.
- Képesek szociálisan és értelmi szinten a mese, a történet eseményeinek felfogására.
- Önállóan elosztják egymás között a szerepeket. /dramatizálás, bábozás/
- Szívesen hallgatják a népmeséket, népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséit.
- A gyerekek elfogadják egymás kultúráját /roma-magyar/
- Ismernek roma meséket, verseket, mondókákat magyar nyelven. /amennyiben a szülők igénye alapján a nemzetiségi óvodai nevelés adott nevelési évben megszervezésre kerül./

9.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Célunk:

- A zene iránti nyitott, befogadó képesség kialakítása, fogékonyság az igényes művészi értékekre és azok jelenlétének igénye az életben.
- A szülőföldhöz való kötődés, a hazaszeretet megalapozása az ének- zene- tánc érzelemgazdagságán keresztül.
- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése: egyenletes lüktetés, ritmusérzék, tempóérzék, hangmagasság iránti érzék, dinamikai és hangszínérzék, zenei emlékező- és reprodukáló képesség, belső hallás.
- Esztétikus mozgás és testtartás fejlesztése.
- A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.
- A gyermektánc, melyet népzeneire is szervezünk, a felfogásunkban a néptánc figurákkal való szabad mozgás örömét jelenti, oly módon, hogy minden táncos alkalom az együttes mozgás örömét adja a gyermekek számára.

Az óvodapedagógus feladatai

- A zenei nevelés anyagát igényesen, a gyermekek életkorát, fejlettségi fokát figyelembe véve válogassa össze.
- Alakítsa ki a helyes viselkedést és magatartást a tevékenységek alatt.
- Alakítsa ki a tevékenység szokás, szabályrendszerét.
- Énekléssel, zenehallgatással minden nap juttassa esztétikai élményhez a gyereket.
- Ismertesse meg a gyermekeket népzenevel felvételtől, ha lehetőség van rá, hagyományőrző együttesek által is.
- Ismertesse meg a gyermekeket néhány népi hangszerrel.
- Fejlessze a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, értelmi képességeit, harmonikus mozgását.
- Az önálló éneklés során erősítse a gyerek önbizalmát.
- Kapcsoljon dalos, táncos anyagot az óvoda hagyományaihoz, jeles napjaihoz, hagyományos ünnepekhez.
- Népdalok, gyermek- néptáncok és népi játékok megismertetésével, a játékélmény előtérbe helyezésével segítse a hagyományok tovább élését, a gyermekek mozgáskultúrájának fejlődését.
- A dalok tempójával, tartalmával kapcsolódjon az évszak hangulatához.
- Teremtse lehetőséget arra, hogy a gyermekek különféle zenei és zajkeltő eszközökkel, zeneszerszámokkal maguk is zenélhessenek, énekelhessenek.
- A zenei nevelés komplexen kapcsolódjon más nevelési területekhez.
- A zenei anyag megválasztásánál ügyeljen arra, hogy a zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződjön.

A felhasznált zenei anyag

A zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókás, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A (2,5) 3-4 éves korú gyermekek ismerjenek meg elsősorban olyan ölbeli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc, kéz, ujj, lovagoltató játék. A szeretet-kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű 4-5 hangból álló olyan énekes játékokat ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható. Az ünnepek köszöntésére egy-két komponált gyermekdalt tanulhatnak meg.

A 4-5 éves gyermekek tanuljanak mondókákat és még mindig játsszon velük az óvodapedagógus ölbeli játékokat. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa is. Az óvodapedagógus az alkalmi dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

Az 5-6-7 évesek tanuljanak kiolvasókat, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak, mint a döntés egyik játékos lehetőségét.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvónő, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

Jellegzetes tartalmak biztosítása:

A (2,5) 3-4 évesek tanuljanak meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot, és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok legyenek. E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék.

Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait és dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeltessék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést.

Az óvodapedagógus énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Keltse fel a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenehallgatási élményt.

A 4-5 évesek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-13 új gyermekdal megtanulása mellett ismételtessék a 3-4 éves korban tanult dalokat is. A körjátékok közül az óvodapedagógus már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító a hozzájuk tartozó táncmozdulatokkal, stb.

A tiszta éneklés érdekében minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportokban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Játsszanak kérdés-felelet játékot, változatos szöveggel és ritmusmotívumokkal. Érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében. Saját elképzelésük alapján maguk is barkácsolhatnak ritmuskeltő hangszereket a rendelkezésükre álló hulladék anyagokból.

Az 5-6-7 évesek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt.

A legidősebbek szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat is tervezzen, ami e korosztály néptáncának is tekinthető. Az óvodapedagógus a gyerekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak.

Az óvodapedagógus a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalom párokat, a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással vagy dallambujtatással.

A zenei nevelés heti-rendben szereplő szervezeti formáján kívül játékidőben a gyerekek maguk is bármikor kezdeményezhetnek énekes körjátékot, elővehetik a ritmushangszereket, ezekkel mondókázhatnak, énekelhetnek. A gyerekek maguk is készíthetnek hulladék anyagokból

ritmuskeltő hangszereket. Az óvodapedagógus is minden lehetőséget ragadjon meg a nap folyamán kötetlen mondókázásra, énekelgetésre.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat, táncokat.
- Játékos mozdulataikat, tánclépéseiket, könnyed, tiszta éneklésüket figyelmesen illesztik társaik mozgásához, énekléséhez.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat.
- Tudnak egyenletesen körbe járni úgy, hogy figyelnek és alkalmazkodni tudnak egymáshoz.
- Változatosan tudják használni az ütőhangszereket és a maguk által készített ritmushangszereket.
- Felnőtt minta utánzásával képes követni az ismert táncmozdulatokat.

9.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése, sikerélményhez juttatás.

Az alkotó gondolkodás és cselekvés egységének összhangba hozása.

Ábrázoló tevékenységük során az érzékelés, észlelés, finommotorika folyamatainak fejlesztése.

A gyermek tér, forma, szín-képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Programunkban a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Az óvodapedagógus feladatai

- A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, és a különböző tevékenységekhez szükséges feltételeket egész nap folyamán biztosítsa, teremtsen meg.
- Alakítsa ki a tevékenység szilárd szokás és szabályrendszerét.

- A gyermekekben igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- A tevékenységek tartalmát a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazítva differenciáltan fejlessze.
- Ismertesse meg a gyerekeket különböző anyagokkal, eszközökkel, technikákkal
- Az alkotáshoz biztosítson elegendő időt.
- Az eszközöket úgy helyezze el, hogy mindenki számára elérhető legyen.
- Eszközhasználat helyes technikájának kialakítására törekvés. Odafigyelést tanúsítson a helyes ceruzafogás kialakítására.
- A természetes anyagokat és természetben szerzett élményeket egyaránt építse be mind a plasztikus ábrázolásba, mind a síkbeli, képi megjelenítésbe és a barkácsolásba. termések, zöldségek, magvak, ágak, levelek, kavicsok stb./
- Csak az elhullott, elpusztult anyagokat, eszközöket használja fel az ábrázoló tevékenységhez, megkímélve a természetet és környezetünket.
- A tevékenységek során a környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés, újrahasznosítás kiemelt figyelmet kapjon.
- Készítse elő a rajzos tevékenységeket olyan megfigyelésekkel, helyzetek teremtésével, mely során a gyerekek élményhez juthatnak, s melyeket a gyerekek rajzban is ki tudnak fejezni.
- A gyerekek munkáit használja fel a környezet szépítéséhez.
- Törekedjen arra, hogy a gyermek széles skálában megtalálja a maguk számára megfelelő, egyéni ízlésükhöz legjobban igazodó technikát, kifejezésmódot, melyet új megoldások keresésével bővítsen.
- Kiemelt figyelmet szenteljen azoknak a gyermekeknek a foglalkoztatására, akiknek otthon hiányosabbak a tárgyi feltételei.
- Törekedjen arra, hogy a családok meglássák a vizuális tevékenységben rejlő, kultúrteremtő lehetőségeket.

Feltételek megteremtése

Az alkotó tevékenységéhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon. A tevékenységhez a megfelelő hely olyan legyen, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Az óvodapedagógus a munkaasztalt úgy alakítsa ki, hogy a gyermekek kényelmesen elférjenek. Biztosítson elegendő időt, hogy a gyerekek addig alkothassanak, ameddig kedvük tartja. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítsa meg a gyermekeknek. A gyermekek a festéshez, agyagozáshoz köpenyt használjanak.

Jellegzetes tartalmak biztosítása

A (2,5) 3-4 éveseknek az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel. A tevékenységek a képalakítás, plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Az óvodapedagógus tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a téma. A gyermekeknek legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal. Az óvodapedagógus segítse képalakító készségek megindulását.

Tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve stb. Ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Tudjanak beszélni az alkotásukról, örüljenek a létrehozott produktumnak.

A gyermekek alkotó-alakító tevékenységét folyamatosan bővítse az óvodapedagógus. A megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg rajzaikban az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés lapján. Gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rostironokat, különböző vastagságú ecseteket. Alakítsanak képeket fonalakból, textilből, termésekből. Az építés során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését. Segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Nyilvánítsák ki véleményüket műveikről.

A gyermek fejlettségi szintjét figyelembe véve az óvodapedagógus differenciáltan segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciókat. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz lehetőségeket.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A plasztikai munkákban is jelenjen meg a közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. Legyen igényük az ajándékkészítés, elsősorban ünnepekhez kötötten, szülők részére. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet. Az újra hasznosítás szellemében a szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkákhoz szükséges anyagokat. Legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának.

A gyerekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez.

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban integrálódnak. Az óvodapedagógus hetente egyszer tudatosan irányított mikro csoportos, tevékenységet szervezzen. Az ajánlott eszközfeltételekkel minden gyermek saját képi-plasztikai elképzelését valósíthassa meg.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A megismert technikákat önállóan is alkalmazzák.

- Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Képesek egyszerű ajándékokat, játékokat és kellékeket készíteni.
- Képesek kitartóan dolgozni.
- Értékítéletüket megfogalmazzák, az alkotásokról beszélgetni tudnak, önértékelésük megfelelő.
- A tevékenységük során használatos eszközöket maguk készítik elő és rakják el.
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismernek műalkotásokat.
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismernek népművészeti elemeket, szokásokat, hagyományokat, nemzeti szimbólumokat.
- Szem-kéz koordinációja összerendezett, helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.

9.5. Mindennapos mozgás

A tevékenység célja:

- A mozgásos tevékenységek által a gyermekek a lehető legtöbb pozitív mozgástapasztalat begyűjtésével „egész életre elkötelezzék magukat” a fizikailag aktív életmód mellett.
- Az egészség megőrzése, megszilárdítása, a fejlődés megfelelő ütemben való elősegítése.
- A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó, játékos formában.
- A gyerekek pszichomotoros készségeinek és képességeinek valamint a személyiség akarat tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.
- Rendszeres mozgással az egészséges életvitel kialakítása, tanulási képességek fejlesztése.
- Az ismertett mozgáslehetőségeken túl a csoportok életmódszervezésében helyet kapnak a kirándulások, túrázások, séták, a közelebbi és távolabbi környezetben is.

Az óvodapedagógus feladatai

- A mozgásos anyag kiválasztásakor a 3-7 éves gyermek mozgásszerveinek fejlettségére, mozgásigényére és egyéni fejlettségére támaszkodjon

- Különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében.
- A spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget biztosítson.
- Törekedjen a szabad levegő kihasználására a kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására.
- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgástapasztalatok bővítése, sok gyakorlással, a mozgáskészség alakítása.
- Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.
- Feladata:
  - a) a spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
  - b) az irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
  - c) a szervezett mozgásos tevékenység tervezése, szervezése.

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek szeretnek ugrándozni, futkározni, csúszni-mászni, vagyis mozogni. Fontos feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük ezt a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá. Lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása. A napirendben biztosítanunk kell számukra a megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekre a csoportszobákban és az udvaron egyaránt.

A szabad játéktevékenységben célunk, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

A 3-4 éveseknél a természetes mozgások, nagymozgások fejlődését kell segítenünk. Ezért a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket biztosítunk a csoportszobákban is. /Greiswald egy-egy eleme, asztalok, szőnyegek.

A 4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, a kugli, ugróiskola, manipulációs barkácsoló tevékenységek.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra jól használhatók a különböző hinták, a Body Roll, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, billenő forgókorong, stb.

5-6-7 éves korban a mozgásigény kielégítése mellett a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, fűzés, építés, konstruálás, barkácsolás stb.

Az udvaron is használjunk ki minden lehetőséget és helyet a szabad mozgásra.

Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. A megfelelő, nem túl sok szabályozásra a gyermekeknek szükségük van, túl sok szabály betartására azonban még nem képesek. A kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermekek örömmel vesznek részt, pozitív élményt nyújtnak, s ez újabb cselekvésre készíteti őket. Szokássá, igénnyé válik. A rendszeres mozgás során fejlődnek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebb lesz.

Irányított mozgásos tevékenységek:

A mozgásos tevékenységek anyaga az atlétika, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból és a Mozgáskotta elemeiből tevődik össze. A játékot a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a mozgásos tevékenységek során.

Teremtsünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is. /lábboltozat erősítés, gerinctorna./

A mozgásos anyag éves elrendezésénél a didaktikai és pszichológiai szempontok mellett figyelembe vesszük a helyi adottságokat, a gyermekek általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. A különböző nehézségű differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatát. A feladat ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz, mert a túl könnyű nem készíteti erőfeszítésre, a túl nehéz gátlásokat okoz.

A 3-4 éves korban a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza. Ezért a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Pl. járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével, stb. A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatok gyakorlására, talajtorna elemeinek is. Az óvodapedagógus alkalmazzon többféle kézi-szert.

Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermekeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás alkalmával a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

4-5 éves korban a nagymozgások fejlesztése mellett nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezzünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. /pl. jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt, szökdelés padok körül, elhelyezkedés különböző szereken, formákban, stb.

A mozgásfejlesztésnél előtérbe kerül az egyensúlyérzék fejlesztése, /pl. forgások fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások stb./, a szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, /pl. babzsák feldobása, elkapása, célbadobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás stb./

Kiemelt feladat az oldaliság tanítása, a „jobb-bal” kifejezések használata, a csuklójukon lévő szalaghoz igazodva. A pontos eligazodás miatt fontos, hogy a szalag mindig ugyanarra az oldalra kerüljön.

Az 5-6-7 éveseknél már az észlelés fejlesztése a legcéltobb. Az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetőek.

Nagy hangsúlyt fektetünk a finommotorika fejlesztésére.

Használjanak különböző kézi-szereket. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják. Ismerjék meg a gyorsfutást, lassúfutást. Gyakorolják az ugrásgyakorlatokat, sorozatugrást, magas- és távolugrást. Játszanak dobásgyakorlatokat, labdagyakorlatokat, tudjanak párokban labdázni.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás mindhárom korcsoportban kötelező, az óvodapedagógus heti egy alkalommal szervezi meg, különböző időkerettel.

Mozgásfejlesztés az irányított, mindennapos mozgásfejlesztés során

Az irányított, mindennapos mozgásfejlesztés alapozza meg azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal, zenés tornával az óvodapedagógus tervezése alapján láb-és testtartást javító elemekkel. Megfelelőnek tartjuk a zenére történő, utánzáson alapuló dinamikus mozgást. A játékokat céltudatosan a projekt témákhoz és a korosztály számára legmegfelelőbb fejlesztési feladatokhoz igazodva választjuk ki. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el, az ismertetett mozgáslehetőségeken túl a csoportok életmódszervezésében helyet kapnak a kirándulások, túrázások, séták, a közelebbi és távolabbi környezetben is.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyerekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban.
- Biztonsággal mozognak a térben, a térirányokat helyesen érzékelik.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak helyben labdát vezetni.
- A bátortalanabb gyerekek is szívesen vesznek részt a mozgásos tevékenységekben.
- Alkalmazkodnak egymáshoz, ügyelnek egymás testi épségére.
- Szívesen vesznek részt egyéni és csoportos sportjátékokban
- Ismerik a gyakorlatban használt egyszerűbb szakkifejezéseket, és képesek szóbeli utasításokat végrehajtani.

9.6. A külső világ tevékeny megismerése

Környezet megismerésére nevelés

A tevékenység célja:

A gyermekek az őket körülvevő tágabb és szűkebb természeti, társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlen.

Pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti –emberi-tárgyi világ értékei, azok védelme, az értékek megőrzése iránt.

Jelenségek iránti fogékonyság felébresztése.

A környezeti összefüggések megértésének elmélyítése.

Célunk, hogy a gyermek cselekvő módon fedezze fel környezetét, és olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét.

A természeti és társadalmi környezet témakörei több ponton kapcsolódnak, összefüggnek egymással, illetve a többi nevelési területtel is. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenységek egészét.

Olyan környezettudatos szokás- és értékrendszer kialakítására törekszünk, amelyek alapvetően meghatározzák és befolyásolják a leendő felnőtt gondolkodás-és életmódját. (pl. újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, energia takarékoság, természeti értékeink megóvása).

Környezeti nevelésünknek is két tartópillére a játék és a tapasztalás, kísérletezés.

Feladatunk, hogy elősegítsük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyezünk a környezettudatos magatartásformálás megalapozására, alakítására.

Az óvodánk szellemiségében a környezeti nevelés alapján működik

- A helyi pedagógiai programunk a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építve a fejlődést elősegítő tevékenységeket tartalmaz a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséggel.
- A nevelési célok és feladatok megfogalmazásában a természet- és környezetvédelmi feladatokat kiemelten kezeljük a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékoság, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.).

- Az óvodai nevelőmunkánk tervezésében és a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.
- A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.)
- A gyerekek nevelése az egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján a cselekvő, felfedező tevékenységszervezés módszerével zajlik.
- Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését, a tanulás tanulásának megvalósítását (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, stb.)
- Az óvodában a gyermekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása, gazdagítása a szülők bevonásával, a családdal való közvetlen kapcsolatban zajlik.
- Az óvodánk dolgozói szem előtt tartják a fenntarthatóság tartalmi jellemzőit és ez a mindennapi munkájukban is megnyilvánul. Az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, megalapozására. (Kapcsold le a villanyt! Zárd el a csapot! Ne folyasd a vizet feleslegesen!)
- Az óvodaépületünk helyiségeinek berendezése tükrözi a környezetbarát szemléletmódot. Az óvoda berendezését az egyszerűség, a takarékoság a praktikuság jellemzi, helyi sajátosságok figyelembevételével a természetes anyagok felhasználása érvényesül.
- A gyerekek által használt eszközök vásárlásánál is prioritás a környezetbarát eszközök, játékok beszerzése.
- Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”.
- Az óvodánk udvara mentes az allergiát, a mérgezést és sérülést okozó növényektől.
- A gyermekek udvargondozáshoz kerti szerszámokat használnak.
- Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek játékának. Udvari árnyékolók és ivókút illetve a folyamatos vízvívási lehetőség biztosított. A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára.
- Az energiatakarékosság szem előtt tartása érvényesül a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül, a régi armatúrákat folyamatosan lecserélve törekszünk energiatakarékos izzók használatára, a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. WC öblítők, hideg-meleg kevert csapvíz rendelkezésre áll.

- A szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében (pl. papír, műanyag stb.), veszélyes hulladékok számára elemgyűjtő konténer, használt sütőolaj gyűjtőpont.
- A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) megvalósul.
- Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, a papír beszerzésekor az újrahasznosított papír vásárlására törekszünk.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tervezzon, szervezzon olyan élethelyzeteket, amelyben a gyerekeket élményhez, tapasztalathoz juttatja.
- A gyermekek ismereteinek bővítése érdekében a közvetlen környezetükben nem bemutatható témák esetén alkalmazzon IKT eszközöket
- Építsen a gyerekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére.
- A gyerek meglévő ismereteire építsen.
- Törekedjen a gyerekek meglévő ismereteinek bővítésére (kooperatív módszerek, kísérletezések).
- Alakítsa ki a természet szeretetét és védelmét, a környezettudatos magatartást, melynek érdekében az óvoda Zöld Falán keresztül ismertessen meg a gyermekekkel minél több zöld ünnepet és jeles napot. Szemléltető képek és játékok segítségével fokozottan irányítsa rá a gyermekek figyelmét a környezet megóvására, védelmére, tiszteletére, a helyes magatartás kialakítására.
- A környezettudatos magatartás kialakításához, megalapozásához ismertesse meg gyermekeket a szelektív hulladékgyűjtés szabályaival.
- Fejlessze a gyermekek értelmi képességeit.
- A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó módszereket alkalmazzon.
- A témák válogatása közben a lakóhely, a környezet sajátosságaihoz igazodjon.
- Fejlessze a gyermekek kommunikációs készségét.
- Arra törekedjen, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben élőben figyeltesse meg a gyermekekkel. Közös megfigyelések alkalmával éreztesse meg a természet szépségét, mutassa be a környezetvédelem és környezet higiénia szerepét. A természetet ismerő, szerető gyermekből válhat csak természetvédő, környezetvédő ember.
- Tárjon fel ok-okozati összefüggéseket az egészség és a környezet minősége között.
- Az óvodába lépéstől folyamatosan keressenek környezetükben fellelhető „kincseket”. A gyűjtött képek, tárgyak stb. kapcsán tartalmas beszélgetés alakulhat ki, mialatt a gyermek ismereteiről, megfigyeléséről képet kapunk, illetve kiegészíthetjük azt.

- A foglalkozást egyaránt hassza át a játékoság, az élményt adó oldott légkörben zajló cselekvés.
- Szoktassa a gyermekeket, hogy élményeiket, benyomásaikat merjék szóban kifejezni. Tudjanak kérdezni, ha valamit nem értenek.
- Segítse a gyermekeket, hogy megértsék a nem fenntartható és fenntartható fejlődés különbségeit.
- Használja ki saját szakterületén, illetve intézményében a fenntarthatóságra nevelés pedagógiai lehetőségeit.
- Tegye lehetővé a gyermekek számára, hogy saját cselekedeteikkel, viselkedésükkel hozzájáruljanak a fenntarthatósághoz, tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.
- Segítse a gyermekeket, hogy a múlt és a jelen tükrében kreatívan gondolkodjanak a lehetséges jövőről

A természeti, társadalmi, családi, tárgyi környezet megismerését szolgáló témakörök:

- Család
- Évszakok: Ősz, Tél, Tavasz, Nyár
- Testünk
- Egészségfejlesztés, egészségvédelem
- Közlekedés
- Állatok
- Színek
- Napszakok
- Iskolások leszünk
- Év ünnepei
- Környezetvédelem, újrahasznosítás

Környezeti nevelési programok, tevékenységek

- Szelektív hulladékgyűjtés a csoportszobákban (szelektív hulladékgyűjtés elsajátítása, gyakorlása).
- Takarítási világnapon szemétszedés az óvoda környékén (szelektív hulladékgyűjtés gyakorlati alkalmazásának megszilárdítása)
- Állatok világnapi séta (gyermekek érzékenyítése, állatokkal kapcsolatos ismereteinek bővítése).
- Erdei kirándulás (erdő védelmével, megóvásával kapcsolatos ismeretek bővítése, az erdőben való tartózkodás helyes magatartásformáinak kialakítása megszilárdítása).
- Környezettudatosságra nevelő projektek a csoport tereinek megfelelően (újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés).

- Virágoskert gondozásában való részvétel: gyomlálás, gereblyezés, locsolás.
- Madárbarát program tervezett programjainak megvalósítása havonta.
- Zöld fal projektek:
  - Takarítás világnapja
  - Állatok világnapja
  - Európai hulladékcsökkentési hét
  - Vizes élőhelyek világnapja
  - Víz világnapja
  - Mentsük meg a békákat
  - Méhek világnapja

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- A minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.
- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvodapedagógusi feladatok:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.
- A játék, a környezetben való tevékenykedés során spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- A gyermeket körülvevő környezeti valóság mennyiségi, térbeli viszonyainak, formáinak felfedeztetése.

- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel.
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek:

A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód a párosításra, számlálásra, a több, a kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációkban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.

- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetőek. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a szűkebb környezetük értékeit, műalkotásokat.
- Ismernek több háziállatot, vadállatot, madarat, bogarat.
- Ismernek néhány környezetükben előforduló növényt és azok gondozását.
- Ismerik a közlekedési eszközöket. Gyakorlatot szereztek az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Felismerik és megnevezik a színeket, azok világos és sötét árnyalatait.
- Ismerik és szeretik saját testüket, megnevezik testrészeiket, tisztában vannak az érzékszervek funkciójával.
- Ismerik a környezet megóvásának legfontosabb szabályait (pl. elzárják a vízcsapot, hogy feleslegesen ne folyjék a víz, ismerik a szelektív hulladékgyűjtés szabályait, ismerik, hogy szemétből is lehet valamit készíteni stb..)
- Alakul a gyermekekben a természethez és a környezethez való pozitív viszony.
- Tudatosul bennük, hogy a természetben nincs elhanyagolható, „felesleges” elem. (minden élőlénynek helye van az ökoszisztémában)
- Úgy gondolkodnak, hogy a „természet részei vagyunk, nem tulajdonosai”.
- Ismernek néhány környezetvédelemmel kapcsolatos fogalmat és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket: hulladékszelektálás, újrahasznosítás, komposztálás, stb.
- Tudják, hogy egészséges, tiszta környezetben az élet minősége javul, míg a szennyezett környezet rontja azt. Meglátják az ok – okozati összefüggést az egészség és a környezet minősége között.
- Megtanulják a helyes életvitel szokásait, kialakulnak az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások alapjai.
- Képesek a jelenségek egyes részeinek észrevételére vagy globális szemléletére.
- Felismerik, kutatják, értelmezik az ok – okozati összefüggéseket.
- Emlékeznek jelenségekre, történésekre, élőlényekre, tárgyakra.
- Tudnak legalább 10-ig számolni, össze tudják a tárgyakat hasonlítani mennyiség, nagyság, szín és forma szerint.

- Képesek halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezik és használják az összehasonlítás megítélésének fogalmát: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb....
- Helyesen használják a névutókat.
- Felismerik a sorba rendezés logikáját, azt képesek jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető síkformákat felismerik, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képesek részekből az egészet kirakni.
- Ismerik az alapvető mértani testeket, azokat képesek felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Tapasztalatuk van a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képesek felismerni és megfogalmazni.
- Ismerik a jobbra-balra irányokat értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, mellé, közé stb..)
- Életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően ismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományokat és néphagyományokat, szokásokat, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit.
- Szeretik és védik a természeti értékeket.

9.7. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, kötelességteljesítését.

A gyermek a munkavégzés során szerezzon ismereteket, információkat az őt körülvevő tárgyi világról, fejlődjön személyisége, társas kapcsolatai.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.
- Az általános, alkalmoszerű munkákon kívül megismertetni a gyerekeket a környezeti neveléshez kapcsolódó munkajellegű feladatokkal is, ezeket az évszakok határozzák meg.
- Alakítsa ki a tevékenységek szokás- és szabályrendszerét.
- Tegye érdekessé a tevékenységet, hogy a gyerekek örömmel és szívesen vegyenek részt benne.

- Erősítse a gyermekek közötti kötődést, a másokért végzett munka pozitív értékelését.
- Adjon lehetőséget minden korcsoportnak az alkalomszerű munkák végzésére
- Biztosítsa a munka fokozatosságát, állandóságát és folyamatosságát.
- A gyermek tevékenységét folyamatosan, reálisan, a gyermek képességeihez mérten, pozitívan értékelje.
- Biztosítsa a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyerekek bármikor elérhetik és használhatják.
- Egész évben feladatunk a munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok / kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság / alakítása.

Munka jellegű tevékenységek:

A munkafajták helyszínei:	A munkafajták lehetőségei
Épületen belül:	pl. terítés, rendrakás az étkezőben, játékok helyrerakása a csoportszobában, csoportszoba díszítése, sepregetés, teremrendezés: szükség esetén székek, asztalok, szőnyegek átrendezésében való segítségnyújtás ágynemű összehajtogatása délutáni pihenő után, ágyak tárolóhoz vitele nagycsoportban rendrakás a mosdóban, törölközők, poharak helyre tétele rendrakás az öltözőben, cipők helyre tétele, ruhák fogasra akasztása hulladékok szelektív gyűjtőbe helyezése
Épületen kívül:	pl. virágöntözés, ültetés, sepregetés, száraz falevelek összehordása, szabadtéri játékeszközök helyére hordása, lenyírt fű összeszedésében való segítség, madáritatóban jég eltávolítás, naponta friss víz helyezése, madáretetők folyamatos feltöltése, madárfürdő folyamatos karbantartása.

A munka alapvető feltételei: a munkaeszközök, munkalehetőség, elegendő idő, megfelelő hely, nyugodt, békés légkör. Alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A gyerekek érezzék, hogy munkájukat igénylik és számon tartják. A munkát se az óvodapedagógus, se a dajka ne végezze el a gyerek helyett, ne fejezze be, a gyerekek előtt ne csinálja újra akkor sem, ha erre szükség lenne.

A közvetlen segítség a gyerekek önállóságának és a munka elvégzéshez szükséges ismereteinek, készségeinek fejlesztésében nyilvánuljon meg. Az önálló munkavégzés lehetőséget ad arra, hogy a gyerekek a szükséges készségeket elsajátítsák, gyakorolják, lássák munkájuk célját,

hasznosságát. Közben megtanulják figyelembe venni a másikat, szocializációjuk felgyorsul, fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk.

Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyerekek az általuk kedvelt munkafajtákban elmélyedhessenek. Igyekezzen elérni, hogy gátlásos visszahúzódó társaikat bevonják a munkába.

Az együtt elért eredmények segítsék a baráti kapcsolatok, kisebb csoportok kialakulását és megszilárdulását. Ehhez szükséges, hogy a napirend biztosítson a munkára megfelelő időt, és a gyerekek a különböző feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően végezhessék.

Az óvodapedagógus segítse a szülőket, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyerekek munkáját, megbízatásait, legyenek segítségére annak elvégzésében. Beszélgessenek vele saját munkájukról is. Igyekezzen elérni, hogy minden család szoktassa gyerekeit a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére. A szülők körülményeik, lehetőségeik alapján vonják be gyermeküket a család egészségét érintő munkákba, erejének megfelelően vegye ki részét a közös tennivalókból.

A tevékenység tartalma:

(2,5) 3-4 éves korban az óvodapedagógus, dajkával együttműködve, segítséget kérve erejükhez mérten részt vesznek a rend fenntartásában. Az óvodapedagógus munkájában saját kezdeményezésükre segítenek. Tavasszal segítenek a rügyezettetés, a csíráztatás előkészítésében. Az óvodapedagógussal együtt elvetik a magvakat, folyamatosan részt vesznek azok gondozásában. Ősszel segítenek a nagyobbaknak a falevelek összegyűjtésében, figyelik az udvar rendezését.

4-5 éves korban a naposok az óvodapedagógus irányításával felterítik az asztalterítőt, felrakják az étkezéshez szükséges eszközöket, segítenek az ételek kiosztásában. A szilárd ételeket az asztalra helyezik. Étkezés után összehajtják a terítőt, letörlik az asztalt.

A terem szükség szerint átrendezik. A csoportszoba rendjének kialakításában folyamatosan részt vesznek. Az eszközöket funkciójuknak megfelelően helyezik el. Az óvodapedagógussal együtt egyszerűbb javításokat végeznek el a játékokon, ajándékot készítenek közös ünnepeikre, alkalmakra, feldíszítik a csoportszobát. Felnőtt kérésére segítenek.

Részt vesznek a kerti munkában, a termés összeszedésében, a virágoskert rendezésében. Segítenek a lehullott levelek összegyűjtésében, használják a méretüknek megfelelő kerti szerszámokat. Öntözik a kertet, gereblyézik a lenyírt fűvet. Önálló megbízatásokat teljesítenek.

5-6-7 évesek feltalálják a tízórait, uzsonnát, ebédhez megterítenek, ügyelnek az evőeszközök elhelyezésére. Játékelrakás után, ha szükséges, eligazítják, esztétikusan elrendezik a tárgyakat. A foglalkozásokhoz szükséges eszközök kiosztásában részt vesznek. Képesek munkájukat megosztani, társukkal együttműködni. Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében. Önállóan képesek a terem díszítésével kapcsolatos feladatok ellátására, virágot hoznak a vázába.

Folyamatos feladatuk a kert és az udvar rendezése.

Közreműködnek a falevelek összegereblyezésében.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- A közösen végzett munka által erősödnek társas és baráti kapcsolataik, képessé válnak a munkamegosztásra.
- Elismerik saját és mások munkájának eredményeit, értékeit és azt meg tudják fogalmazni.
- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- A rájuk bízott feladatot, munkát önállóan, felelősségteljesen, szívesen végzik.
- Figyelnek saját maguk és környezetük rendezettségére, igényükké válik a rend és tisztaság.
- A legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.
- Kialakul a munka iránti tisztelet, megbecsülés fontossága, hasznossága, értéke.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Önbizalmuk, önértékelésük, énképük reálisan alakul a munkájuk értékelése során.
- A szemetet önállóan szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek az udvar rendezésében.

9.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Célunk a gyermeki képességek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, mely mind az iskolai tanuláshoz, mind a későbbi életszakasz fejlődéséhez megfelelő alap lehet.

A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy a gyermek értelmi képessége, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

Óvodánkban nagyrészt olyan gyermekeket nevelünk, akiknek leszűkítettebb a valósággal való kapcsolata, környezetük nem minden esetben inger gazdag, nem élményszerű és nem is tevékenységbő. Ezért is fontos olyan szervezett tanulási lehetőségek biztosítása, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszára épülő ismeretszerzést is magába foglalja. A tanulás lehetséges formái programunkban játékba ágyazott komplex tevékenységekben valósulnak meg.

A tanulás tevékenységbe ágyazott spontán ismeretszerzés, mely az óvodában folyamatos.

A tanulás lehetséges formái

- Utánzásos minta- és modellkövetés, magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán gyakorlati tevékenységekbe ágyazottan valósul meg.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés, melynek során az óvodapedagógus épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- Játékos, cselekvéses tanulás, mely során az óvodapedagógus személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.
- Gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés melynek során az óvodapedagógusnak biztosítania kell, hogy a gyermekeknek legyen alkalmuk kérdezni, s kérdéseikre életkoruknak megfelelő, igaz és valódi ismereteket kapjanak válaszul.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, a nevelési célok érdekében sajátosan szervezett tevékenység, melynek során az óvodapedagógus fejleszti a gyermekek szabályokhoz való alkalmazkodását, feladattudatukat, feladattartásukat, munkatempójukat, önfegyelmüket, a tanuláshoz nélkülözhetetlen beállítódásukat.
- Gyakorlati problémamegoldás, melynek során az óvodapedagógus - egyéni fejlettségüknek megfelelően - differenciált feladatadással készíteti sokoldalú tevékenységre a gyermekeket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés és kísérletezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.
- A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.
- Projektelemekek, alkalmazásával komplex ismereteket nyújt, tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosít.
- Elsősorban differenciáló, egyéni vagy mikro-csoportos, illetve kooperatív technikákat alkalmaz.
- A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a szokásrendszer kialakítása, a tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató eszköz biztosítása.
- A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvodapedagógus megválasztja, differenciáltan alkalmazza,

- A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja.
- Az óvodapedagógus eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja.
- A játékoság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben.
- Az élmények elmondása, az otthoni és az óvodai megbízások adása a szülők, nagyszülők bevonása a tanulási folyamatba, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való készítés mind hasznos módszerei a programnak.
- Az óvodapedagógusok a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segítik a gyermekek személyiségének teljes kibontakozását!
- A gyermek konkrét, jó cselekedetét emelje ki, alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést, a jutalmazás sokféle módszerét: simítás, pillantás, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt.
- Kerülje a tárgyi jutalmak osztását.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefészezi.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A kapott feladatokat megértik, igyekeznek azt képességeikhez mérten elfogadni és teljesíteni.
- Ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rákerül a sor.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.
- Szociális kompetenciáik alkalmassá teszi őket az iskolai tanulásra.

9.9. Hagyományok, ünnepek

Célunk:

A gyermekeket megismertetni azokkal a szokásokkal, hagyományokkal, amelyekhez a dalos játékaikat, táncait kapcsolni tudja úgy a hétköznapi életben, mint ünnepeken.

Elfelejtett kultúránk felelevenítésével segítünk megismerni az élethelyzeteket, a viselkedési és magatartásformákat.

Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. A közös tervezetés, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyermek számára, fokozza az ünnephez fűződő érzelmeket. /pl. takarítás, díszítés, ajándékkészítés stb./

Szüksége van felnőtteknek és gyermeknek egyaránt arra, hogy az ünnep és a mindennapok elváljanak egymástól. Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, ünneplő ruha felnőttek, gyermeknek egyaránt, vagyis fehér ing/blúz és sötét nadrág/szoknya (nemzeti ünnep, évzáró, ballagás, óvodai szereplések alkalmával, karácsonyi ünnepély).

Célját akkor éri el igazán, ha biztosítja hogy:

- Annak szervezésében a gyermekek is részt vesznek, koruknak megfelelő tevékenységekkel.
- Az óvoda mindennapjaitól eltérő szokásrendben zajlik.
- Az esemény tartamától függően a szülők is közreműködnek.
- Nem jelent a szülők számára kínos terhet, a gyerekek számára túlszabályozást.

A néphagyományok tartalma az egyes tevékenységformákban:

Vers, mese, dramatikus játék:

Magyar, roma népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, időjóslások, névcsúfolók, találós kérdések.

Ének, zene, népi játék, tánc

Mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszeres népzene, népi hangszeres játék bemutatása (népzeneész által).

Rajz, festés, mintázás, kézimunka:

Népművészeti tárgyak bemutatása, népi motívumok megismerése, szövések, gyöngyfűzés, agyagozás, mézeskalácssütés. Ismerkedés népi mesterségekkel.

Környezet tevékeny megszerettetése:

Találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások, kézművesség.

Hagyományok az óvodában:

- Szüreti felvonulás
- Advent
- Mikulás
- Luca nap
- Farsang /húshagyó kedd
- Húsvét
- Anyák napja

- Születésnapok havonta
- Gyereknapi

Ünnepeink:

- Karácsony
- Március 15.
- Évzáró-ballagás

Természeti ünnepek:

- Állatok világnapja: október 4.- kirándulások a csoport óvodapedagógusainak tervezése alapján
- Víz világnapja: március 22. - Kísérletezések vízzel, vagy kirándulás vizes élőhelyre
- Föld napja: április 22. - szemégyűjtés falunk közterein
- Madarak és fák napja

Környezetvédelmi témájú ünnepnapok

- Takarítás világnapja
- Vizes élőhelyek világnapja (február 2.)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Az évszakhoz kötik az ünnepeket, számon tartják, várják.
- Tudják az ünnepekhez kapcsolódó szokásokat, tevékenységeket

10. Gyermekvédelmi feladatok ellátása

Óvodánk óvodapedagógusai közreműködnek a gyermekek veszélyeztettségének felmérésében, megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során, amennyiben a veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk, együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal.

A nevelési év kezdetekor a faliújságon tájékoztatjuk a szülőket a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, elérhetőségének helyéről, idejéről.

A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, ellátásával, törvényes képviselőnek biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

A gyermekvédelmi felelős figyelemmel kíséri az óvodában folyó gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységet, segíti a gyermeki jogok érvényesülését.

Az óvoda közreműködik a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

A nevelési intézmény vezetője felel a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszernek a köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatai koordinálásáért.

Ha az óvoda a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Gyermekvédelmi felelős tevékenysége:

Kapcsolattartás

- Az óvoda dolgozóival
- A szülőkkel, a családokkal
- A segítő intézményekkel

Tájékoztatás és információ közvetítés

- Ismeri a segítő intézmények feladatait, a tanácsadó és szolgáltató hálózat tagjait, elérhetőségeiket, kapcsolat tartó személyeket. Erről folyamatosan tájékoztatja az óvodapedagógusokat, és a szülőket (faliújságon, szülői értekezleten)

Jelzőrendszer működtetése

- Folyamatosan vezeti a gyermekvédelmi adatlapot
- Szükség esetén környezettanulmányt végez.
- Tájékoztatást nyújt az óvodapedagógusoknak az esetmegbeszélésekről, nyomon követi az intézkedéseket.
- Részt vesz a jelző rendszeri értekezleteken, esetkonferencián, esetmegbeszélésen.

A gyermekvédelmi felelős köteles a gyermekekről szóló belső dokumentációt szolgálati titokként kezelni, személyiségi jogait, adataikat a mindenkor hatályos adatvédelmi és személyiségi jogokat védő törvények tiszteletben tartásával kezelni.

Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell.

A mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha a gyermek a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra.

Ha a gyermek távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben igazolatlanul öt nevelési napnál többet mulaszt az óvoda vezetője - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban - értesíti

a) óvodás gyermek esetén a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot és a gyermekjóléti szolgálatot,

Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával kapcsolatos, továbbá a gyermek érdekeit szolgáló feladatokat.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és az igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a tizenegy nevelési napot, az óvoda vezetője a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a húsz nevelési napot, az óvoda vezetője haladéktalanul értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben összesen az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén tizenegy nap.

11. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Negyedévente, illetve szükség szerinti gyakorisággal (pl. kirándulás előtt) az életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően ismertetjük a gyermekekkel az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó szabályokat, a tilos és elvárható magatartási formákat. Felhívjuk a figyelmüket a veszélyforrásokra. Az ismertetés tartalmát dokumentáljuk.

Az óvoda házirendjében meghatározzuk a felnőttek számára azokat a védő, óvó előírásokat, amelyeket a gyermekek óvodában tartózkodása során szem előtt kell tartaniuk.

Az óvoda SZMSZ-ben meghatározzuk azokat a feladatokat, amelyeket a vezetőnek, az óvodapedagógusoknak illetve az alkalmazottaknak a gyermekbalesetek megelőzésében illetve baleset esetén el kell végezniük.

Elsősegély doboz az irodában található.

Az óvodapedagógus feladata:

A gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és

betartásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő - és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.

12. Differenciálás, inklúzió, integráció

Differenciálás

Programunkban a differenciált fejlesztés azt jelenti, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon fejlődni és ki tudjon kibontakozni. Véleményünk szerint a kiugró képességű gyerekek fejlesztése is ebbe a körbe tartozik, hiszen az elv azonos, mert mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. A kisgyermek fejlődésében nem hagyjuk figyelmen kívül az érést, amely a fejlődési folyamat sajátos, ám mindig jelenlévő jelensége. Tudjuk, hogy az érés során válik láthatóvá, hogy a fejlődés nem egyenletes, nem egyenes vonalú, felfelé tartó irány, hanem hol felgyorsuló, hol lassuló, időnként stagnáló, néha visszaeső vonulat. Legtöbbször nem tudható előre, hogy a személyiség mely összetevői fejlődnek majd „jól”, vagy mely összetevői alakulnak másképp, illetve azok mikor „hozzák be” magukat. A hagyományosan jól fejlődő jegyek és az eltérően fejlődők együttesen vannak jelen a személyiségben, valamint az egyes képességek sem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek.

Inklúzió

Nevelésünkben az inklúzió azt jelenti, hogy a „minden gyerek más” elvet valljuk, és ez az elv programunk minden elemében érvényesül.

Integráció

Az integráció az inkluzív pedagógiai gyakorlatunk azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. Programunkban a differenciálás értelmezése az inkluzív pedagógia, ez adja az integrációs nevelésünk ideológiai hátterét. Inkluzív pedagógiánkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása.

Az óvodánkban megvalósuló - integrált - nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelésük. Az együttnevelést vállaló intézményként többet vállalunk, magasabb értéket kínálunk a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védeltséget.

Az integrált fejlesztésben részt vevő óvodaként

Figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit.

Külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal

rendelkező gyógypedagógus segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, óvodánk sajátos teendőinek ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógusunk:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján - szükség esetén - eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, problémamegoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező - gyógypedagógiai tanár/terapeuta - az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,

- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.

Akkor eredményes a programunk, ha a gyermekek saját kereteiken, szokásaikon belül és azokkal együtt képesek fejlődni, egy nevelési szintéren belül, ahol többen (sokan) nevelődnek együtt.

Ez a bánásmód egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést. Álláspontunk szerint a tanulás során (a szociális tanulás esetében is) mindig az előzetes ismeretekre kell építenünk, amelyben benne van az egyén előtörténete, sorsa, kapcsolatrendszere, kontextusai, attitűdje, teljes személyisége.

Az óvodai integráció mindennapjaiban a játékot tekintjük alaptevékenységnek. Véleményünk szerint a gyermek játékát a spontaneitás, az öröm, az előkészítés jellemzi, ami nem más, mint egyfajta tanulás. Minden gyermek játszik, noha nem játszik minden gyerek egyformán. Éppen ezért a gyermek játékát folyamatosan megfigyeljük, és ez által ismerjük meg a gyermek személyiségét, kapcsolatait, társas magatartását, elmélyültségi fokát, verbális képességeit, gondolkodását, ismereteit, mozgását. Programunkban a játék megfigyelése elősegíti a differenciált tervezést, a konkrét célok, feladatok, módszerek, eszközök, időkeretek, munkaformák meghatározását.

A pedagógus feladata a dajkák felkészítése és bevonása a kisgyermek nevelésébe. Óvodapedagógusaink érzelmileg azonosulnak az integrációval, elfogadják és természetesnek tartják. Fontosnak tartjuk, hogy megértsük a gyermek adott állapotának lényegét, és a fejlesztéséhez vezető utat. Az óvodapedagógusok feladata gyerekközösség és az érintett kisgyermek kapcsolatában az együttélés alakítása a mindennapi élet megszervezése és irányítása.

12.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációja

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk egészébe. Mivel minden gyerek más, ezért szemléletünk alapja a differenciálás. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek

- sajátos nevelési igényű gyermek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek estében.

Programunk felfogása szerint:

- minden kisgyerek fejleszthető.
- gyermek meglévő képességeiből indulunk ki

A gyerekek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért speciális nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más.

A pedagógusaink értő figyelemmel fordulnak feléjük. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek, önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért. Minden gyereknek joga van, életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten, tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.

A gyerekek képességstruktúrájuk bizonyos területén, egy bizonyos szinten állnak, de lehet, hogy egy másik területen már más szintű fejlettséget mutatnak. A szintek belső tartalmát állandónak tekintjük, de a szintek és a gyerekek egymáshoz rendelését nem.

Pedagógiai programunkban a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése több irányban történik:

- A tevékenységorientált fejlesztés, gazdagító programok által (pl. zene, néptánc, vizuális nevelés, néphagyomány-ápolás)
- A gyermekek spontaneitásából kiinduló fejlesztés.
- A feladatorientált fejlesztés során az óvodapedagógus kompetenciájánál fogva a differenciálási szintekre és a képességfajtákra vonatkozó ajánlásokat variálja az adott kisgyerek fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva, figyelembe véve a segítő szakkompetencia (fejlesztő- és gyógypedagógus, logopédus) útmutatásait.
- Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség minél több szféráját próbálja bevonni a fejlesztésbe, oly módon, hogy a feladatot és a személyes élményt egy szituációba integrálja.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése során az alábbiak szerint a szükséges pedagógiai feltételeket biztosítjuk a sajátos nevelési igényű gyermeket fejlesztő szakemberek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- c) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- d) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- e) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- f) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön gyógypedagógussal, konduktorral vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka, a hátrányos helyzetű gyermek, tanuló felzárkózását elősegítse.
- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
- A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A tehetség korai jelei:

Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret” felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről. Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyerekeknek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Kiemelkedő szerepe van tehát:

- a családnak
- az óvodának
- a társaknak

A tehetséget gyakran – tévesen – kizárólag a kiemelkedő képességekkel azonosították.

A képességek azonban bármely fontos is csak egyik összetevőjét alkotják.

Ezek az összetevők, amelyek állandó kölcsönhatásban vannak, a következők:

- Átlagon felüli képességek (általános és speciális).
- Kreativitás (eredetiség, rugalmasság).
- Feladatkötelezettség (kíváncsiság, érdeklődés, szorgalom, kitartás).

Tehetségre utaló jegyek az óvoda gyakorlatában

Az óvoda a maga kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel akarva akaratlanul felszínre hozza a többet teljesítő gyerek adottságait, képességeit.

Az óvodánkban a gazdagító tevékenység az adott korcsoport képességeit, adottságait figyelembe véve az alábbi területeken zajlik:

- Varázsceruza - kézműves tehetségműhely
- Bástya tehetségműhely
- Természetismereti tehetségműhely
- Kis pacsirta tehetségműhely
- Galambocskák néptánc tehetségműhely
- Origami tehetségműhely
- Ovi – foci tehetségműhely

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

Az óvodapedagógusi feladatok, a tehetség felismerésekor

- Segítse a tehetségek felismerését, kiteljesedését, nyilvántartsa a tehetséges gyermekeket.
- Továbbra is bátorító felnőttként viselkedik, beszélget a szülővel, tanáccsal, ötlettel látja el, biztatja, meggyőzi.
- Lehetőséget ad a gyermeknek a tehetsége gyakorlására, maga módján fejleszti a gyermeket.
- Tájékoztatja a következő intézményt a gyermekkel kapcsolatos felfedezéséről.

Hátrányos és halmozottan hátrányos gyerekek nevelése

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve ellensúlyozható. A szülővel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Szervezési feladatok

- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

12.2. A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Óvodai nevelési programunkban olyan készségek fejlesztése is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális készségek (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Feladatunk: A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítsük a családi nevelést.
- A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolatot alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.

13. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre.

Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen

- az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál,
- az óvodai szabályrendszer megállapítása és a követelménytámasztás során,
- teljesítmények értékelésénél,
- az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során,
- különböző juttatásokhoz való hozzáférés során,
- az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

Intézményünk éves munkatervében tervezi az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, a szükséges korrekciókat megteszi.

14. Felhasznált irodalom

Felhasznált szakirodalom

Óvodai nevelés országos alapprogramja (2018.09.01-től hatályos módosított jogszabály szerint)	A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről	
Nagy Jenőné: Óvodatükör	Szolnok 2001
Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában	Alex-typo 1992.
Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok, Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok 1996.
Szemán Józsefné dr.: Útmutató a hátrányos helyzetű cigány gyermekek Óvodai neveléséhez	Hajdúböszörmény 1996.
Perlai Rezsőné: A család és az óvoda kapcsolata Különös tekintettel a hátrányos helyzetű cigány gyermekekre	Magyar Óvodapedagógiai Egyesület 2002.
Dr.Bucherma-Faust-Zadravec: Néphagyományörzés az óvodában	Hogif Editio, Budapest, 1998

A Pedagógiai Program megvalósításához ajánlott szakirodalom jegyzék

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program	Zenith Rt.
Napról napra a mi kalendáriumunk	Pedellus Bt. Debrecen
Karlóciné Kelemen Mariann: Kisgyermekek játékoskönyve	Medicina Könyvkiadó Budapest 1976.
Perlai Rezsőné dr.: Az óvodáskor fejlesztőjátékai	OKKER Kiadó
Horváth J.- Horváthné- Dr. Rónáné: Amit az óvónőnek észre kell venni	SZORT Bt. Budapest 2003.
Ajánlott irodalom a Cigány kulturális neveléshez	
Mészáros Csilla: Cigány népismereti óvodai nevelési program	Megyei Ped. Intézet Veszprém 1999.
Rostás-Farkas György – Karsai Ervin: Apám meséi I.	TIT Nyomsa 1992.
Lakatos Menyhért: Hosszú éjszakák meséi	Széphalom Könyvműhely
Zala Megyei Ped. Intézet: Romológiai Intenzív Tanfolyam - Alsó tagozat irodalom /segédeszköz/ - Alsó tagozat ének, mondókák, ütemgyakorlatok segédanyag	Zalaegerszeg 1995.
Perlai Rezsőné dr.: Fejlesztő játékok az óvodában. Különös tekintettel a Hátrányos helyzetű cigány gyermekekre	Magyar Óvodapedagógiai Egyesület 2002.

A program megvalósítását szolgáló ajánlott szakirodalom jegyzéke

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó 1982
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker 2003
Perlai Rezsóné: Matematikai játékok óvodáskorban	Okker 1999
Zsámboki Károlyné-Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejjel, szívvel	Okker 2008
Lukács Józsefné – Ferencz Éva: Mesés mozgás	Flaccus Kiadó 2017
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker2001
Antal Judit: Mentálhigiéné az óvodában	Barbori BT. 2008
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon 2005
N.Kollár Katalin - Szabó Éva: Pszichológia Pedagógusoknak	Osiris Kiadó 2004
Michael Cole - Sheila R. Cole Fejlődéslélektan	Osiris 2006
Atkinson - Hilgard: Pszichológia	Osiris 2006
Dr. Balázsne Szűcs Judit A gyermekközpontú vizuális nevelés	SZORT Bt. 2005
Montágh Imre: Tiszta beszéd	Holnap Kiadó Kft. 2006
Tóth Erika Katalin: Szó-beszéd Beszédjavító mondókák	Móra könyvkiadó 2011
Farmosi István: Mozdulásfejlődés	Dialóg Campus 2002
Pappné Gazdag Zsuzsanna: Újabb utánzó gyakorlatok - Tartásjavító, izomerősítő és nyújtó, valamint mozgásügyességet fejlesztő gyakorlatok	Flaccus Kiadó 2005
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A babzsák	Flaccus Kiadó 2008
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A karika	Flaccus Kiadó 2007
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Sokmozgásos testnevelési játékok - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2001
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Kondicionális képességek fejlesztése és mérése - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2004
Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata	Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Budapest 2003
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt van az őszi, elmúlt a nyár, kelepel a gólyamadár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Esik a hó, fúj a szél, varjú károg, itt a tél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011

Bihariné Dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr., Labanc Györgyi: Környezetkultúra az óvodában	Magyar Szakképzési Társaság, Budapest 2005
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsne Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp. 2004.
Dr. Szivák Judit: Minőség az óvodában	OKKER Kiadó 2001
Dr. Dorothy Eion Kreatív gyermek	Alexandra 2002
Adorján Rita összeáll.: Magonc –természetismereti játékok az erdőben	Mecseki Erdészeti Részvénytársaság, 2002.
Fehér Anna: Játszunk Természetesen	SiuliNovaBp.2006.
Fehér Anna: A természet közelségével	KOKOSZ 2011
Labacz Györgyi: Óvodások Környezeti nevelése	Réce Füzetek 5. Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért Bp. 1998.
Madaras Katalin: Madarak Magyarországon	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
Joseph Cornell: Kézenfogva a gyermekekkel a természetben	MKNE 1998

15. Érvényességi rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület 2025.04.28-án kelt határozata alapján:

HATÁROZATLAN IDŐRE SZÓL

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Törvényi előírások változása.
2. A program bevalásának eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. Sikeres innováció eredményeinek beépítése.

Előírás a programmódosítás kezdeményezésére:

1. A pedagógiai program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását – a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50 + 1%-os támogatásával kérheti.
2. A nevelőtestület határozatba foglalja a programban végrehajtott módosításokat.

16. Legitimációs záradék

<p>Az intézmény OM azonosítója: 202227</p>	<p>Készítette: A Galamboki Mesevár Óvoda Nevelőtestülete</p>
<p>Legitimációs eljárás</p>	
<p>A nevelőtestületi elfogadás határozatszáma: 79-23/2025</p> <p></p> <p>.....</p> <p>Szabóné Hosszú Margit A nevelőtestület nevében</p>	<p>A Szülői Szervezet nevében véleményezte:</p> <p></p> <p>.....</p> <p>Petőné Rákos Zsuzsanna SZM Elnök</p>
<p>A fenntartói jóváhagyás határozatszáma:</p> <p></p> <p>.....</p> <p>Szabó Tamás</p> <p></p>	
<p></p> <p>.....</p> <p>Óvodaigazgató</p> <p></p>	
<p>A pedagógia Program jellege: Nyilvános Megtalálható az óvoda honlapján: http://mesevaro-oda.galambok.hu/letolthet--dokumentumok.html</p>	
<p>Hatályos: a kihirdetéstől visszavonásig</p>	

1. számú melléklet

A pedagógiai program megvalósításához szükséges a nevelőmunkát segítő játékok és eszközök felsorolása

Sorsz.	Nevelési terület	Eszközfajták
1.	Különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	<p><i>Csoportszobai:</i></p> <p><u>építőköcskák:</u> natúr- színes-fa és műanyag garnitúrák, barkács készlet, Lego, Duplo, Geomag, Java, autók, műanyag állatok, tüsi-építők,</p> <p><u>babakonyha:</u> edények, evőeszközök, műanyag gyümölcsök- ételek, elárusító pult</p> <p><u>babaszoba:</u> kanapé, babák, babakocsik, babaágy, baba hordozó, baba fürdető kád</p> <p><u>érzékelő, észlelő játékok, emlékezet, figyelem, képzeletfejlesztő, és gondolkodtató játékok,</u></p> <p><u>dramatizálás, bábozás, barkácsolás eszközei,</u></p> <p><i>Udvari:</i></p> <p><u>homokozó-játékok</u> (vödör, lapát, szita, gereblye, autók, formák), közlekedési tábla-és lámpacsomag, favonat, babaház felszereléssel, homokozó takaró</p>
2.	Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	<p><i>Csoportszobai:</i></p> <p>Libikóka, lépegető, egyensúlyozó korong, pedálroller</p> <p><i>Tornaszobai:</i></p> <p>labdák, tornakarikák, torna szőnyegek, testhenger garnitúrák, lépőkő, zsámoly, tornapad, babzsák, billenő deszka, rugódeszka, gördeszka, Mozgáskotta-készlet, Greiswald, mozgásfejlesztő készlet, (bója, rúd, karika, kéznyom, lábnyom, egyensúlyozó deszka, összekapcsoló korong), heveder, fabotok, Go-go roller, kétszemélyes lépegető, focilabdák, zsinóros labdák, hálós focikapuk, libikóka bázis, jelző trikók</p> <p><i>udvari:</i></p> <p>fa mászóka rendszer csúszdával, fészekhinta, hinta, körforgó, rugóshinta, óriáscsúszda, nyújtósor 3</p>

		részes, pedálos kerékpár, futóbicikli, háromkerekű bicikli, műanyag motor, műanyag autó, roller
3.	Hangszer (pedagógusoknak)	szoprán furulya, cintányér, triangulum, Xilofon, dob, csörgődob, cserépdob,
	Hangszer (gyermekeknek)	Csukló csörgő, cintányér kicsi, száncseggő, fa ritmusjáték
4.	Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Képek az anyanyelvi neveléshez-foglalkoztató készlet, Applikációs képek, Asszociációs képek, DIFER- hívókép és szókértá gyűjtemény, Játék a hangokkal- feladatgyűjtemény, könyvek, Kártyakészlet, Arckifejezések- képkészlet,
5.	Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	Puzzle, Memória, Fakirakó-fejlesztő játékok, Fa formaberakó-játékok, Dominó-csomag, Képkirakó, Lottójáték, Fejlesztő társasjátékok, Gyöngyfűző, Golyólabirintus, Flocards, Logico, Kártyacsomag, Íráselőkészítő, 1 db gyermekszámítógép
6.	Ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	Vízfesték, tempera, ecsetek, színes ceruzák, filctollak, zsírkréták, ragasztók, ollók, különböző méretű és anyagú papírok, fonalak, gyurma, magvak ragasztáshoz, formalyukasztók, nyomdakészlet, fűző,
7.	A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	1-1 állatok, növények, emberek, közlekedés világa képsorozat, család- applikációs képek, családbábok, 1 db mikroszkóp készlet, kressz játék-applikációs képek, Color- és Cards- színes kép csomag, tapintásos párkereső, szemléltető fogsor, állatok-applikációs képek, érzékelő játék, hosszúságmérő hernyókészlet, fa súlyhengerek, számmérleg, minimat készlet, tanulói kártyakészlet, szögestáblakészlet, logikai készlet 30 db, mágnes tábla, színes rudak, Kody- számoló játék, társasjátékok, videó-és hangkazetták, Cd lejátszó csoportonként, Cd-k, televízió, diavetítő- diákkal, vetítővászon, kicsi tükör, csoportonként, nagy tükör, nagyító, fényképezőgép, bogárnéző, projektor, notebook, madárbarát hangos könyv, - társasjáték, - memória Udvari: mezítlábas ösvény
8.	Munka jellegű tevékenységek eszközei	Gyermekméretű seprűk, gyermekméretű szerszámok: gereblye, lombseprű, talicska, udvari seprűk,